

KULTURSKOLEN

– UTVIKLINGEN AV DE KOMMUNALE
KULTURSKOLENE SOM GODE LOKALE
RESSURSENTRE

REVIDERT UTGAVE 2010



NASJONALT SENTER
FOR KUNST OG KULTUR
I OPPLÆRINGEN

KULTURSKOLEN

– UTVIKLINGEN AV DE KOMMUNALE KULTURSKOLENE
SOM GODE LOKALE RESSURSSENTRE

UTGITT I SAMARBEID MELLOM:



INNHold

6	FORORD
7	TIL KOMMUNEN!
10	INTRODUKSJON
	KULTURSKOLENES ORDFØRERTALE
11-12	1 INNLEDNING
	1.1 BAKGRUNN
	1.2 OM VEILEDEREN
	1.3 BRUKEN AV ”POSTULATER”
	1.4 NOEN DEFINISJONER
13-16	2 KULTURSKOLEN – KOMMUNAL INSTITUSJON! OM STATLIG MEDANSVAR
	2.1 KOMMUNEN SOM SKOLEEIER
	2.2 STATLIG MEDANSVAR
	2.3 RAMMEPLANEN
	2.4 DET LOKALE RESSURSENTRET – EN UTVIDET ROLLE FOR KULTURSKOLEN
	2.5 STRATEGIPLANENS DEFINISJON AV LOKALT RESSURSSENTER
	2.6 STATLIG TILSKUDD TIL KULTURSKOLENE
17-19	3 SITUASJONSRAPPORT
	3.1 DEN NORSKE KULTURSKOLEMODELLEN
	3.2 KULTURSKOLENS FAGOMRÅDER
	3.3 SMÅ OG STORE KOMMUNER
	3.4 ELEVFORDELINGEN
	3.5 DEN DEMOKRATISKE UTFORDRINGEN
	3.6 KULTURSKOLENS ANSATTE
20-33	4 KULTURSKOLENS SUKSESSKRITERIER
	4.1 VISJONEN HOLDES HØYT
	4.2 KJERNEVIRKSOMHETEN
	4.3 INSTITUSJONEN KULTURSKOLE
	4.4 KULTURSKOLEELEVEN
	4.5 KULTURSKOLELÆREREN
	4.6 ORGANISERING OG LEDELSE AV KULTURSKOLEN
	4.7 KULTURSKOLENS LOKALER
	4.8 KOMMUNELEDelsen
	4.9 PRIMÆRBRUKERNE – DET FRIVILLIGE KULTURLIV

4.10 SAMARBEID MED DET PROFESJONELLE KULTURLIVET

4.11 DE FORESATTE

4.12 BARNEHAGEN

4.13 GRUNNSKOLE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

4.14 DET FLERKULTURELLE

4.15 KULTUR OG HELSE

4.16 KULTURSKOLEN – ET VERKTØY I SAMFUNNSUTVIKLINGEN

34-51 5 PRESENTASJON AV DEMONSTRASJONSKULTURSKOLENE

5.1 UTDANNINGSDIREKTORATETS PUBLIKASJONER I 2006 OG 2007

5.2 SUPPLERENDE OM LARVIK KULTURSKOLE

5.3 SUPPLERENDE OM TRONDHEIM KOMMUNALE KULTURSKOLE (TKK)

5.4 SUPPLERENDE OM TIME KULTURSKOLE

5.5 SUPPLERENDE OM TOLGA KULTURSKOLE

52-54 6 FORSØK, UTREDNINGER OG STORTINGSMELDINGER

6.1 KORT HISTORIKK

6.2 ST.MLD. NR. 39 EI BLOT TIL LYST (2002-2003)

FORORD

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen er særdeles glad for muligheten til å presentere denne veiledningen sammen med Norsk kulturskoleråd. Veiledningen har vært – og vil videre bli – en sentral del av senterets satsning når det gjelder styrkingen av kulturskolene som lokale ressursentre. Dette arbeidet knyttes direkte til Kunnskapsdepartementets strategiplan *Skapende Læring – strategi for kunst og kultur i opplæringen 2007-2010*. Senteret har et særskilt ansvar for en helhetlig oppfølging av og et spesielt ansvar for gjennomføringen av flere av de 27 tiltakene nevnt i strategiplanen.

Arbeidet med og offentliggjøringen av veiledningen, er synliggjort i strategiplanen som Tiltak 19 Veiledning for kommunene. Vårt mål med veiledningen er at denne skal bli et verktøy for kommunene i arbeidet med å utvikle kulturskolene til gode lokale ressursentre. Veiledningen bygger på de erfaringene fra demonstrasjonskulturskolene om å være gode lokale ressursentre. I veiledningen er det videre utviklet suksesskriterier for hvordan et godt kulturskoletilbud for alle kan oppnås.

Vi ser at dette arbeidet er vanskelig, om ikke umulig, å gjennomføre uten det konstruktive samhandlingen vi har hatt med Norsk kulturskoleråd. Vi vil gjerne takke Norsk kulturskoleråd og kulturskolene spesielt for deres innsats i utviklingen av veiledningen. Vi skal videre bidra til at denne veiledningen når ut til de aktuelle beslutningstakere og ser klart at et samarbeid med Norsk kulturskoleråd er avgjørende for å lykkes i dette. Vi takker så langt for et godt samarbeid og ser fram til et videre samarbeid med dere, kulturskolene, kommunene og de mange aktørene som alle er nøkkelpersoner for å sikre et godt kulturskoletilbud for alle.

Takk til arbeidsgruppen, og referansegruppen og de i demo-kommunene som har deltatt i samtaler om sine kulturskoler. Takk til Form til Fjells, Røros som i samarbeid med Tolgas ordfører Erling Aas-Eng og varaordfører Ragnhild Aashaug har laget ordførertalen og designet collagen med postulater. Fotografene Carl-Erik Eriksson og Tanja Lundestad Lawerence har bidratt med flere av bildene fra Trondheim, Ingrid Eide med bilder fra Tolga.



Ellen Marie Sæthre-McGuirk
Senter- og forskningsleder
Nasjonalt senter for kunst og kultur
i opplæringen

TIL KOMMUNEN!

I “Skapende læring - strategi for kunst og kultur i opplæringen 2007-2010” har Kunnskapsdepartementet lagt vekt på utviklingen av kulturskolen som lokalt ressurscenter, og hvilke muligheter som ligger i dette. Kulturløft II styrker kulturskolens plass i opplæringen:

“Kulturskole for alle barn som ønsker det”. Det skal gjennomføres et kulturskoleløft slik at alle barn som ønsker det får et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris. Dette skal sikres ved statlige stimuleringsmidler og en solid kommuneøkonomi. Utviklingen av et mer omfattende kulturskoletilbud i tilknytning til SFO/skole, skal utredes. Det skal være rom for ulik organisering av kulturskolen. Det skal legges til rette for synliggjøring av kulturskolen og for talentutvikling.

Kulturskolen er et godt verktøy i skole- og kommuneutviklingen. Mange norske kommuner er kommet langt i dette arbeidet. I dag står kulturskolen flere steder fram som lokalt ressurscenter for barn, unge og eldre, for skole og kulturliv, for integrasjon og helse.

Denne veiledningen har hentet inspirasjon fra mange gode kommunale kulturskoler, og aller mest fra de fire kommunene som for 2006-2007 (Trondheim og Larvik) og 2007-2008 (Time og Tolga) ble utpekt av Kunnskapsdepartementet som demonstrasjonskulturskoler. Gode eksempler fra disse skolene viser hvordan modellen kan utformes i så vel små som store kommuner, og hvordan vi på enkelte områder er i ferd med å gå nye og spennende veier i bruken av kulturskolens fagpersonale.

Ti år etter at en arbeidsgruppe oppnevnt av departementet la fram utredningen “Kulturskolen - kunststykket i kommunenes satsing for et rikere lokalmiljø”, både supplerer og forsterker denne veiledningen de konklusjoner og tilrådinger som ble framlagt da.

Veiledningen vil kunne være et nyttig dokument for kommunene i deres arbeid med sine planer for de kommende år: Den generelle delen av heftet for en innledende politisk debatt, kapitlet med informasjon om den enkelte demonstrasjonskulturskole for en fordypning i sider av virksomheten.

Brukerne av kulturskolene: elever, foreldre, de frivillige organisasjonene og de profesjonelle kunst- og kulturinstitusjonene og -organisasjonene vil kunne ha nytte av veiledningen i sine sammenhenger. Skoleeier og skoleledere for barnehager, skoleverk og kulturskoler er også selvsagte adressater.

Veiledningen er utgitt i et samarbeid mellom demonstrasjonskulturskolene i Larvik, Time, Tolga og Trondheim, Norsk kulturskoleråd, Utdanningsdirektoratet og Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen i Bodø.



Kristin Halvorsen
Kunnskapsminister

Å mestre
som liten
er å lykkes
som stor!

Kulturskolen – en arena for
gode opplevelser!

Den kulturelle spaserstokken <<



kulturskole
for alle
– er mulig!



I kulturskolen
dreier det seg
først og sist
om den enkelte elev!



Høyere utdanning



Den kulturelle skolesekken <<



Videregående skole

<< Grunnskole/SFO

<< Barnehage

Tidlig start
er viktig i alle kunstfag



Kulturskole for alle!



Kulturskolen
er en skole!

>> Profesjon

«Det skal en landsby til
for å oppdra et barn».

(Afrikansk ordtak)



>> Det frivillige kulturliv



«Ikke la folk få det de vil ha,
de fortjener bedre!»

(Brigt Jensen)

Kulturskolen har ansvar for
å bevare og utvikle
det eksisterende kulturliv.



>> Musikk fra livets begynnelse

Kulturskolen bidrar til at barn og unge
har oppvekstkår som gir dem lyst på livet
og evne til å mestre det.



INTRODUKSJON

KULTURSKOLENES ORDFØRERTALE

Lyst på livet

Hos oss vil vi at kulturskolen vår skal gi de unge lyst på livet – og evne til å mestre det.

Hvor mange norske lokalpolitikere har en aktiv holdning til sin kulturskole? Vil vi noe med kulturskolen vår?

Hvis ja – hva vil vi?

Opplæringsloven fastslår at alle kommuner skal ha et kulturskoletilbud, men det er opp til kommunene sjøl å bestemme kvalitet så vel som kvantitet, pris så vel som produkt.

Lærelyst

Som skoleeiere må vi spørre oss hva slags skole vi ønsker å ha. Hvilke kvaliteter skal menneskene der utvikle?

Hva bør elevene lære, og hvorfor?

Det er dokumentert at kunst og kultur er bra for all læring og utvikling, både som mål og som middel – i skolefagene spesielt og i dannelse generelt.

En skole i sterkt samspill med kulturskolen gir elevene rom og rammer til den beste danning og utdanning. Den som favner lek og læring, motivasjon og mestring. Den som avler innsikt så vel som utsyn.

Møtelyst

Bare i fellesskap med andre, kan en lære seg sjøl å kjenne. Kulturlivet byr på arenaer for møter mellom mennesker, på tvers av landegrenser og språk i det flerkulturelle kommune-Norge. Vi har mange innvandrere, og kulturskolen byr på samspill som utvikler gjensidig respekt og forståelse. Vi ønsker at det skal være høyt under

taket i vår kommune. Vi kan lære ved å lytte. Utvikle respekt gjennom å erfare og forstå.

Bolyst

Identitet er sterkt knyttet til kultur. Hvem er vi, og hvor kommer vi fra? Det å delta i kulturlivet gir mening og minner. Barndommens opplevelser preger oss senere i livet, og hos oss gir kulturskolen grobunn for solide røtter til hjembygda. Det er ikke uten betydning for at mange velger å komme tilbake i voksen alder, og det trenger vi i en kommune som vår.

Livslust

Det er sagt at det lekende barnet lærer å leve.

Å prioritere kultur og kreativitet, er en utgift til inntekts ervervelse som favner bortenfor budsjettens tall og tale. Hos oss er Kulturskolen limet mellom skole og fritid, generasjoner og grendelag, frivillig kulturliv og kommunal virksomhet, lokalbefolkningen og tilflyttere. Dagens arbeidsmarked etterspør mennesker med mangfoldige egenskaper. Kreativitet og fleksibilitet er høyt skattet, og sjølstendighet er like viktig som evnen til samhandling. Mangfoldet i kulturskolen utvikler dyktige, modige mennesker, og gir næring til et fordomsfritt og livskraftig lokalmiljø. Barnehage, grunnskole, og vi som skoleeiere, må hele tida velge nye veier som sørger for at elevene får utvikle alle sine ferdigheter. Én av veiene går via kulturskolen.

Graden av hvorvidt vi lykkes som politikere, måles i hva vi får til innenfor rammene våre. Det fordrer evne til å prioritere, og vilje til å stå ved valgene vi gjør.

I vår kommune har vi valgt Kulturskolen i over 20 år – og har ikke råd til å la være!

¹ Fra 1.8.2009 Trondheim kommunale kulturskole (TKK)

1 INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN

Den 27. juni 2007 la daværende statsråd Øystein Djupedal fram "Skapende læring - Strategi for kunst og kultur i opplæringen 2007 – 2010". Et sentralt tema i strategiplanen er å videreutvikle den kommunale musikk- og kulturskolen som lokalt ressurscenter for barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Tiltak 19 Veiledning for kommunene

Det skal utarbeides en veiledning med basis i demonstrasjonskulturskolenes virksomhet, og det skal utvikles suksesskriterier for hvordan et godt kulturskoletilbud for alle kan oppnås. Veiledningen skal være et verktøy for kommunene i arbeidet med å utvikle kulturskolene til gode lokale ressurscentre.

Ansvarlig: Utdanningsdirektoratet, Norsk kulturskoleråd, Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
Tidsramme: 2008 – 2009

De første demonstrasjonskulturskolene ble oppnevnt med virkning fra høsten 2006. Trondheim kommunale musikk- og kulturskole og Larvik kulturskole ble utpekt som de to første på bakgrunn av forslag innsendt fra fylkesmennene, og ved at en jury oppnevnt av Utdanningsdirektoratet foretok det endelige valg.

Året etter ble dette fulgt opp med tilsvarende prosess, og Time kulturskole og Tolga kulturskole ble de to neste og siste demonstrasjonskulturskolene. Dette innebærer at funksjonsperioden for Trondheim og Larvik formelt er over, mens Time og Tolga fortsetter ut skoleåret 2008/2009. I arbeidet med denne veiledningen er likevel alle de fire kulturskolene representert gjennom sine rektorer/faglig leder.

Arbeidsgruppen som har utarbeidet veiledningen er:

*Astrid Fjeld, rektor Time kulturskole
Berit Konstad Graftås, faglig leder Tolga kulturskole
Odd Terje Lysebo, rektor Larvik kulturskole*

Vidar Hjemås, rektor Trondheim kommunale musikk- og kulturskole¹

Harry Rishaug, seniorrådgiver Norsk kulturskoleråd

Det er i tillegg oppnevnt en referansegruppe med representanter fra kommunene, Utdanningsdirektoratet og KS. Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen har finansiert arbeidet.

Referansegruppen består av:

*Arnhold Hegtun, Utdanningsdirektoratet
Aase Sætran, kommunalråd Trondheim kommune
Berit Kirksæther, rådgiver, Trondheim kommune
Eva Hagen, administrativ leder, Larvik kulturskole
Guri Årsvoll, inspektør Time kulturskole
Kari Anne Osborg, KS
Knut Sagbakken, rådmann, Tolga kommune
Randi Gran Tørring, virksomhetsleder Tolga
Siri Singsaas, avdelingsleder, Trondheim kommunale musikk- og kulturskole
Terje Adde, kultursjef Namsos kommune
Ørjan Daltveit, kommunalsjef, Time kommune*

Harry Rishaug har – med unntak av beskrivelsene av den enkelte demonstrasjonskulturskole i kapittel 5 – ført veiledningen i pennen. Han har også besøkt de fire demonstrasjonskulturskolene hjemme, og møtt en rekke sentrale politikere, den administrative ledelsen, skoleledelsen og representanter for brukergruppene. Synspunkter fra disse møtene er innarbeidet i veiledningen.

Som et supplement til dette heftet, har Norsk kulturskoleråd opprettet et nettsted www.kulturskoleradet.no, Dokumentsamling, der en finner flere utredninger og planer, grunnlagsmateriale fra de fire demonstrasjonskulturskolene, og et antall artikler og brev som utdyper de temaer som er berørt.

Videre har Nasjonalt senter for kunst og kultur utviklet en digital ressursbase hvor senterets og andres forsknings-

² Fins i norsk utgave: Veiviseren for kunstfaglig utdanning, Musikk i Skolen, 2008

³ Waxmann forlag. Norsk utgave Musikk i Skolen 2008

⁴ Norsk kulturskoleråd 2003

rapporter, samt stortingsmeldinger og strategiplaner, er gjort tilgjengelig. Disse omhandler de brede fagfeltene kunst og kultur i opplæringen og inkluderer blant annet materiale om kulturskolene. Senterets websider er: <http://kunstkultursenteret.no>

1.2 OM VEILEDEREN

Ifølge strategiplanen skal det i denne veiledningen utvikles ”suksesskriterier”, bygd på erfaringer fra de fire demonstrasjonskulturskolene. Kriteriene skal tjene som et verktøy for kommunene i arbeidet med å utvikle kulturskolene til gode lokale ressursentre. Vi ser på suksesskriterier som grunnleggende prinsipper og arbeidsmåter som ut fra disse skolenes erfaringer er med på å skape en slik utvikling.

Demonstrasjonskulturskolene ble utvalgt fordi de på en rekke områder fremstår som lokale ressursentre, og dermed som gode eksempler for andre. I UNESCOs *Road Map for Arts Education* (Lisboa, 2006)² er det vist til verdien av ”best practices”. Anne Bamford i sin rapport *Wow Factor*³, understreker også hva forbilder betyr i arbeidet med å utvikle og forbedre den kunstfaglige utdanningen.

Veiledningen bygger på definisjoner av lokale ressursentre i *Skapende læring*, men også i *På vei til mangfold - rammeplan for kulturskolen* (2003)⁴. Sistnevnte forsøker gjennom eksempler og drøftinger å gi ideer til og synspunkter på, hvordan en i kommunene kan arbeide mot de faglige og organisatoriske mål som beskrives i disse dokumentene. I første rekke henvender vi oss til kommune- og skoleledelsen, kulturskolens ledelse, lærere, foreldre og elever, men lokale musikkråd, og kulturlivets lag og foreninger vil også kunne dra nytte av materialet.

På mange områder er det vanskelig, eller det vil være direkte feil, å gi entydige tilrådinger. Vi har derfor lagt vekt på at dette skal være en veiledning som beskriver god praksis gjennom bruk av gode eksempler, og som gir informasjon og inspirasjon til en lokal debatt som kan bidra til beslutninger om veien videre til beste for den enkelte kommune.

1.3 BRUKEN AV ”POSTULATER”

Det er utarbeidet en del utsagn – postulat – som innspill i debatten. Påstandene som framlegges i postulatene, setter fokus på relevante temaer for kulturskoleutviklingen, og har en form vi håper vil stimulere til gode lokale prosesser.

1.4 NOEN DEFINISJONER

Vi har benyttet strategiplanens definisjon av **kunstfag** som fag, da innenfor utøvende og skapende kunst- og kunstpedagogiske utdanninger. I første rekke er dette musikk, dans, teater, visuelle kunstfag og skapende skriving.

Selv om lovparagrafen betegner skoleslaget som musikk- og kulturskole, er det i veiledningen benyttet betegnelsen **kulturskole**.

Noen steder i strategiplanen brukes ”pedagogisk ressurs-senter”, andre steder ”kulturpedagogisk” ressurs-senter. I veiledningen har vi kun brukt **lokalt ressurs-senter**.

⁵ Grunnskolenes informasjonssystem inkluderer også kulturskolestatistikken

2 KULTURSKOLEN – KOMMUNAL INSTITUSJON! OM STATLIG MEDANSVAR

2.1 KOMMUNEN SOM SKOLEEIER

Etter et omfattende forarbeid, vedtok Stortinget den 5. juni 1997 i Opplæringsloven:

§ 13-6. Musikk- og kulturskoletilbud:

Alle kommuner skal, aleine eller i samarbeid med andre kommuner, ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet ellers.

Lovparagrafen består bare av en setning. Selv om kommunestyrene fastsetter omfang og innhold i virksomheten, gir loven vesentlige påbud til kommunene. Alle kommuner skal ha kulturskoletilbud. I tillegg til musikk skal det også gis tilbud i ett eller flere andre kunstfag. Loven peker også på at kulturskolen skal samordnes med skoleverket og det lokale kulturlivet. Dette er grunnlaget for kulturskolen som lokalt ressurs-senter.

Vi finner kommuner med dårlig økonomi som gir et godt kulturskoletilbud, og kommuner med god økonomi som gir et dårlig tilbud. Dette illustrerer at økonomi alene ikke er avgjørende for kulturskolens situasjon. Den rolle og posisjon kulturskolen har oppnådd i kommunen, synes å være vel så utslagsgivende i lokale prioriteringer.

2.2 STATLIG MEDANSVAR

Stortinget har med jevne mellomrom satt kulturskolene på sin dagsorden. Det har gjennomgående vært tverrpolitisk enighet om skoleslagets betydning, og nødvendigheten av å ivareta både et bredt sosialt tilbud og en opplæring av god kvalitet.

Fylkesmannen har ansvar for tilsyn vedrørende kommunenes oppfølging av Opplæringsloven. Dette inkluderer også kulturskolevirksomheten og registreringen av denne i den nasjonale GSI- statistikken (Grunnskolenes Informasjonssystem)⁵. I årlige tildelings- og oppdragsbrev til fylkesmennene, har Utdanningsdirektoratet pekt på behovet for at kulturskolene og Den kulturelle skolesekken inngår i tilsynet.

Kulturloven

Med virkning fra 1.8.2007 vedtok Stortinget Kulturloven. Det er en generell rammelov, som presiserer statens overordnede ansvar for kulturpolitikken, men også forpliktelsene for kommunene.

Loven sier innledningsvis:

§ 1. Føremål

Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmakt-ers ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.

I § 2 Definisjonar vises det i punkt d til at *”ein med kulturverksemd i denne lova meiner å delta i kulturaktivitetet”*. Det utdypes med *”kunst- og annen kultur-faglig opplæring og utdanning både innenfor grunn-opplæring, høgere utdanning og voksenopplæring”*.

Loven understreker statens, fylkeskommunen og kommunen ansvar for henholdsvis det nasjonale, regionale og lokale nivå innenfor sektoren.

⁶ På vei til mangfold, side 19

⁷ Inst.S.nr.131 (2003-2004) kap. 2.3 Kulturskolen

⁸ Skapende læring- side 24 - 26

2.3 RAMMEPLANEN

I regi av Norsk kulturskoleråd ble det i 2003 utarbeidet en rammeplan - *På vei til mangfold* - for kulturskolens faglige virksomhet. Rammeplanen har en grundig beskrivelse av kulturskolens formål og oppgaver, og viser til følgende tiltak⁶:



2.4 DET LOKALE RESSURSENTRET – EN UTVIDET ROLLE FOR KULTURSKOLEN

I 2004 la Utdanningsdepartementet fram *Stortingsmelding nr 39 Ej blot til Lyst*, med en utfyllende drøfting av kulturskolens rolle som lokale ressursentre. I sin behandling av meldingen, utdypet Stortingets utdannings- og forskningskomité elevperspektivet og den samfunnsmessige verdi av økt satsing på utvikling av kulturskolene⁷.

”Komiteen ser at fremveksten av kulturskoler i kommunene har stor verdi for lokalsamfunnet som kulturformidlingsinstitusjon. Kunstnerisk utfoldelse gjennom elevaktiviteter bidrar etter komiteens mening til å bygge nærmiljøet på en positiv måte og er en ressurs for det øvrige kulturlivet lokalt. Kulturskolen representerer et skoleslag der elevene får delta ut fra egne forutsetninger og evner og uten opptakskrav.

Det er etter komiteens mening viktig at kulturskolen er et sted der barn og unge får oppleve det å lykkes gjennom positiv utvikling av egen ferdighet og kompetanse. Komiteen vil understreke at breddesatsingen er en svært viktig side ved kulturskolens virksomhet. Samti-

dig ser komiteen at den store bredden også skaper talenter som får mulighet til å utvikle seg videre gjennom det øvrige utdanningstilbudet og kulturinstitusjoner som er etablert. Fremveksten av kulturskolene har gitt god rekruttering til musikklivet, og mange unge som har fått gjennomslag både nasjonalt og internasjonalt har sin fortid som elever ved kulturskolene⁸.”

2.5 STRATEGIPLANENS DEFINISJON AV LOKALT RESSURSENTRE

I *Skapende læring*⁸ pekes det på flere områder der kulturskolen kan utvikles som lokalt ressursentre:



I strategiplanen påpekes kulturskolens rolle som bidragsyter og støttespiller for det frivillige kulturliv, dessuten at skolens virksomhet må ha en flerkulturell profil. Det tas videre til orde for at kulturskolen bør inngå i et samarbeid med lokale organisasjoner som driver skolerettet virksomhet innenfor flere uttrykk enn musikk.

De erfaringer som høstes gjennom Norsk kulturskoleråds store utviklingsprosjekter ”Kreativt Oppvektsmiljø” (KOM!) og ”Kulturskolefokus”, ønsker en også å nyttiggjøre seg. Disse regionale nettverksprogrammene er støttet av Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen. Nettverksprogrammene blir gjennomført primært i samarbeid med utdanningsinstitusjonene, Den kulturelle skolesekken (DKS) og fylkesmennene. Strategiplanen viser til at prosjekter og tiltak knyttet til DKS bør forankres i kulturskolen, bl.a. ved at den fungerer som koordinator for ulike kunst- og

kultur-arbeidere og kunstinstitusjoner, og som produsent i samarbeid med grunnskolen i utviklingen av lokale DKS-prosjekter der elevene trekkes aktivt inn i arbeidet.

2.6 STATLIG TILSKUDD TIL KULTURSKOLENE

Øremerket statsstøtte til kulturskolevirksomheten i kommunene

I perioden 1982 – 2003 ble det gitt en øremerket statsstøtte til kulturskolene etter bestemte kriterier, som bl.a. omfattet tak på skolepengene og subsidiering av dirigent- og instruktørtjenester solgt til skolekor, -korps og -orkestre. Fra 2004 ble statsstøtten på omlag 90 millioner kroner innlemmet i rammeoverføringen til kommunene. Fra samme tidspunkt ble også kriteriene for virksomheten overlatt til den enkelte kommune.

Utviklingsmidler via Norsk kulturskoleråd

Som interesseorganisasjon for kommuner med kulturskolevirksomhet har Norsk kulturskoleråd så godt som alle kommunene som medlemmer. Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen har siden bidratt med betydelige midler til samhandlingsprosjekter mellom senteret og kulturskolerådet, til fordel for kulturskolene. Disse midlene har i stor grad vært tilknyttet de tiltakene i *Skapende Læring* som skal støtte utviklingen av kulturskolene som lokale ressursentre. Disse er tiltakene 1: Støtte lokale initiativ slik at kulturskolen kan videreutvikles som lokalt ressursenter for barnehage, grunnskole og videregående opplæring; tiltak 18 Demonstrasjonskulturskolene; tiltak 19 Veiledning til kommunene – om suksesskriterier for å utvikle kulturskolene som gode lokale ressursentre; og tiltak 20 Litteraturformidling i kulturskolene.

I snart 20 år har Stortinget gitt bevilgninger til Norsk kulturskoleråd for utviklingsarbeid i kulturskolene. Videre har både Kunnskapsdepartementet og Stortinget i behandlingen av *St.meld. 39 Ei blot til Lyst, og St.meld. nr. 8 (2007-2008) Kulturell skolesekk for framtida*, understreket den viktige rollen organisasjonen har med å informere og inspirere kommunene i kulturskoleutviklingen i Norge. Fra 2007 er det, i tillegg til samhandlingsmidler fra kunst og kultursenteret, blitt gitt midler fra Utdanningsdirektoratet som tilskudd direkte innrettet mot målene i strategiplanen om å styrke kulturskolene som lokale ressursentre. Utviklingsarbeidet

har bestått både av sentralt organiserte programmer og støtte til lokale prosjekter i regi av kulturskolene.

Nettverksprogrammene

”Positivt skolemiljø” i kulturskolerådets regi var et regionalt nettverksprogram som gjennom en periode på 12 år var med på styrke de estetiske aktivitetene i grunnskolen. Fra 2004 ble ”Kreativt oppvekstmiljø” (KOM!) utviklet i samarbeid med BTV-regionen (Buskerud, Vestfold og Telemark); et program ut fra samme metodikk, men nå med både grunnskole og kulturskole som aktører.

En viktig målsetting med KOM!-programmet har vært å utvikle pedagogiske kulturproduksjoner, øke formidlingskompetansen og gjøre skolene til bedre brukere og mottakere av Den kulturelle skolesekken. Gjennom tre år har deltakerkommuner og den enkelte kommunes kulturskole og grunnskole samarbeidet for å nå dette målet. Programmet er fortsatt under utvikling både for barnehager og videregående skole, og en storbymodell prøves ut i Trondheim innenfor KOM! Trøndelag (2008-2010). Søsterprogrammet Kulturskolefokus har hatt en tilsvarende målsetting, men er innrettet kun mot deltakere fra kulturskolene. Programmet er gjennomført i Hedmark/Oppland i avslutningsfasen i Nordland / Troms, og i sitt andre år i Møre og Romsdal/Sogn og Fjordane.

Fra høsten 2009 vil KOM! og Kulturskolefokus smelte sammen til KOM i FOKUS!, og sikte mot å forene det beste fra de to programmene. Både Agder-fylkene og Finnmark står foran en oppstart i Norsk kulturskoleråds regi og i samarbeid med Fylkesmannen, fylkeskommunenes kulturavdelinger og kompetansemiljøene i regionen.

Kulturskoledagene

Fra 2006 har man årlig om høsten arrangert nasjonale kursdager med opp til 500 kulturskolelærere og lederne. Rammen er faglige seminarer til nytte og inspirasjon ved oppstart av et nytt skoleår.

Nasjonalt ungdomsorkester og Ungdommens Musikk-mesterskap

Dette er nasjonale samarbeidsprosjekter med henholdsvis De Unges Orkesterforbund og Norske Musikk-læreres Landsforbund.

Faglig koordinering og idéskapning

Gjennom fagstaben i musikk, visuelle kunsthøgskole, teater og skapende skriving har Norsk kulturskoleråd både stått for prosjektledelsen i nettverksprogrammene og fagdager. De har også utarbeidet idébok og ledet fylkesutstillinger i visuelle kunsthøgskole utviklet et etterutdanningstilbud i musikkteknologi.

Lokale utviklingsprosjekter

Ved hjelp av de lokale utviklingsmidlene, har en rekke kulturskoler hvert år fått mulighet til å realisere egne prosjekter. Strategiplanen har videre bidratt til et fokus på at disse prosjektene skal bidra til å øke den faglige bredden i kulturskoletilbudet - ut over musikken.

Den øvrige kursvirksomhet

Dette er i hovedsak aktiviteter rettet mot grunnskolen, finansiert gjennom deltakeravgift. Flere av disse kursene er en naturlig videreføring av "Positivt skolemiljø". Kursseriene "Kor Arti", "Ut på Golvet" og "Opplevelsesdager" når hvert år to tusen lærere og ledere over hele landet.

3 SITUASJONSRAPPORT

3.1 DEN NORSKE KULTURSKOLEMODELLEN

Den Norske Kulturskolemodellen karakteriseres gjennom intensjonen om å gi alle interesserte barn og unge kvalitativt god opplæring i kunstfagene, med mulighet for utvidet fordypning for de med særlige forutsetninger. Etter lovfestingen i 1997 har mange kulturskoler utvidet tilbudet fra kun instrumental og vokal opplæring, til også å omfatte teater, dans, visuelle kunstfag og skapende skriving.

De norske kulturskolenes fokus både på bredde og fordypning stiller skoleslaget overfor betydelige utfordringer - både faglig og politisk. Samtidig vekker modellen interesse også utenfor landets grenser. Bl.a. har kultur og utdanningsutvalget i Nordisk råd i en pressemelding like før nyttår 2009 uttalt:

”Udvalget ser meget gerne, at Kulturskoleordningen i Norge på sigt spredtes og bliver til nationale satsninger i hele Norden.”

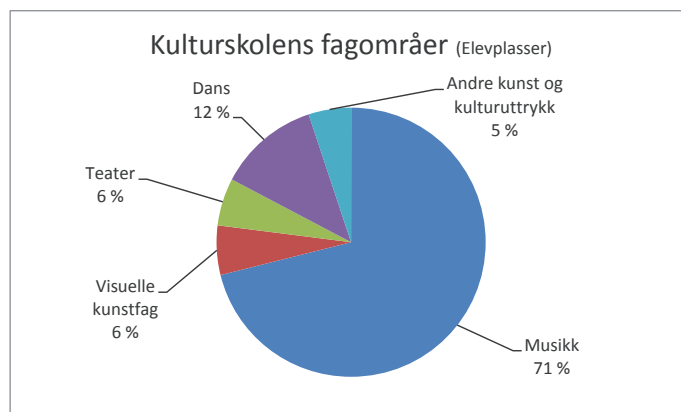
Kulturskolemodellen kan beskrives i form av en pyramide der den brede, allmenne grunnopplæringen i et spekter av kunstfag er direkte knyttet til det frivillige kulturlivs opplæringsbehov, til grunnskole og barnehage, og på den måte kan nå ut til alle barn. Den fordypning som tilbys for elever med særlige forutsetninger (talentprogram) har direkte relasjoner til egne studieretninger i videregående skole og høgre utdanning som bl.a. kvalifiserer for profesjonell kunstutøvelse og forskning.

Den norske kulturskolen



3.2 KULTURSKOLENS FAGOMRÅDER

Den nasjonale GSI-statistikken for 2008/2009 viser at musikk utgjør 71 % av elevplassene i kulturskolene. Dans har 12 %, mens visuelle kunstfag og teater begge har 6 %. De gjenværende 5 % er flere mindre omfattende fagtilbud, som skapende skriving, nysirkus, foto.



⁹ GSI-statistikken pr 1. Oktober 2008

¹⁰ Budsjettundersøkelsen pr februar 2009. Norsk kulturskoleråd

3.3 SMÅ OG STORE KOMMUNER

Flertallet av de 430 kommunene i Norge er svært små. Dette gjenspeiles i kulturskolene, der 59 % (230 skoler) har færre enn 200 elevplasser, og kun 3 % (12 skoler) over 1000.



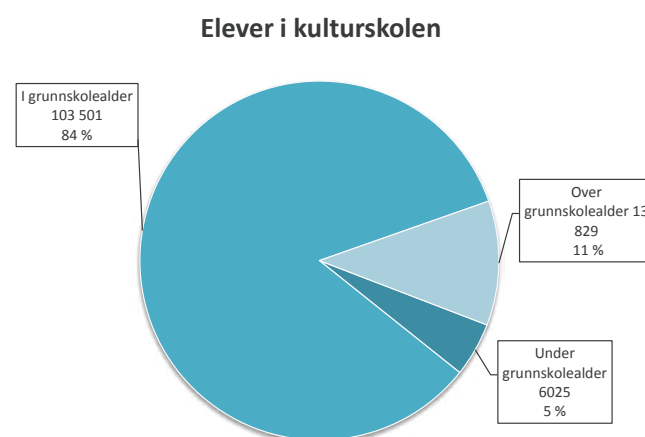
Variasjonen i kulturskolevirksomheten i kommunene er svært stor, bl.a. ut fra:

- Antall elever
- Tilgang på lærere
- Faglig tilbud
- Økonomiske og fysiske rammebetingelser
- Geografisk utstrekning / kommunikasjon
- Desentralisert / sentralisert undervisning
- Kommunesamarbeid / interkommunale ordninger

Selv om kulturskolene i de store bykommunene tilbyr det største spekter av fag og fordypningsmuligheter, kan de små kommunene gi et allsidig tilbud gjennom interkommunale løsninger eller samarbeid med lokale og regionale kulturinstitusjoner og organisasjoner.

3.4 ELEVFORDELINGEN

Hovedtyngden (84 %) av elevene i kulturskolene er i grunnskolealder.⁹ Mens enkelte kommuner avgrenser tilbudet til ut grunnskolealder, har andre en ambisiøs satsing med tilbud til alle aldersgrupper. Av de 11 % over grunnskolealder, finner en tilbud bl.a. til pensjonister. I tillegg til de 5 % registrerte elever under grunnskolealder, når mange kulturskoler et stort antall barn i denne aldersgruppen gjennom ulike samarbeidsopplegg med barnehager.



3.5 DEN DEMOKRATISKE UTFORDRINGEN

Økonomi

I mange kommuner gis det i dag et godt kulturskoletilbud til en rimelig pris, med søskenmoderasjon og friplassordning. En undersøkelse gjennomført av Norsk kulturskoleråd på nyåret i 2009¹⁰, viser imidlertid at forskjellen i skolepengesatsene øker.

En rapport fra Rädda Barnen i Sverige i år 2000, konkluderte med at grupper i samfunnet effektivt ble stengt ute på grunn av nivået på skolepengene, den gang omlag 1000 svenske kroner for en elevplass pr år som normal sats. Det ble spesielt vist til innvandrere, enslige forsørgere og andre med lave inntekter. Forskerne betegnet dette som en fattighedsproblematikk.

Redd Barna Norge og Norsk kulturskoleråd har fått støtte fra Kunnskapsdepartementet og Fagforbundet for

¹¹ Rapporten skal presenteres 8. September 2009¹² Dirigentlønn via kulturskolene. Norsk kulturskoleråd juni 2009

å gjennomføre en tilsvarende sosiologisk pilotundersøkelse også i norske kulturskoler. Telemarksforskning står for gjennomføringen.¹¹

Ventelistene

25 000 barn står på ventelister i norske kulturskoler. Antallet har vært ganske stabilt de senere år. I kommuner der skolepengene de senere år er økt kraftig, er det rapportert at ventelistene er redusert. Årsaken til ventelistene er ofte av økonomisk art, men kan også være mangel på kvalifiserte lærere.

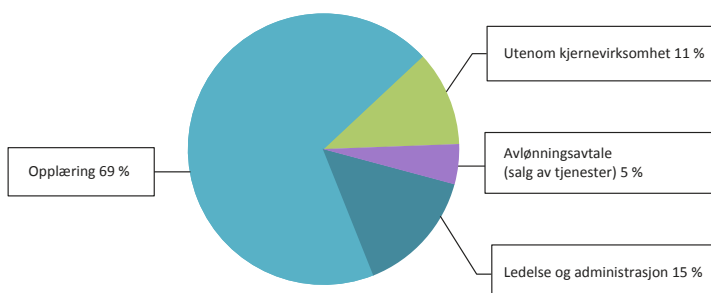
3.6 KULTURSKOLENS ANSATTE

Det er om lag 300 årsverk lederstillinger (inkl. inspektører) i kulturskolene. Kontorhjelp utgjør i snitt 20 % stilling.

Høsten 2008 var det registrert 5514 lærere i kulturskolenes kjernevirksomhet. Av disse er over 4900 i deltidsstillinger, de fleste i små stillinger.

Mange kulturskolelærere har kombinerte stillinger med grunnskole, videregående skole og som dirigenter og instruktører i det frivillige kulturliv. En undersøkelse i regi av Norsk kulturskoleråd¹² viser at nær 1400 ensembler har lønnsutbetaling for dirigenter og instruktører gjennom kulturskolene.

Stillinger i kulturskolen



¹³ Regjeringserklæringen, 19.10.2005

¹⁴ Regjeringspartiene 12.8.2009

¹⁵ Namsos kommune er et eksempel, med mer enn 20 års erfaring

4 KULTURSKOLENS SUKSESSKRITERIER

4.1 VISJONEN HOLDES HØYT

”Kulturskole for alle” har i en årrekke vært Norsk kulturskoleråds ambisiøse målsetting. Den nåværende regjering deler også denne visjonen slik det ble formulert i Soria Moria-erklæringen¹³:

”Regjeringen vil at alle barn skal ha et tilbud om plass i kulturskolen til en rimelig pris”.

I framleggingen av Kulturløft 2¹⁴ er dette fulgt opp i punkt 2:

”Det skal gjennomføres et kulturskoleløft slik at alle barn som ønsker det får et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris. Dette skal sikres ved statlige stimuleringsmidler og en solid kommuneøkonomi. Utvikling av et mer omfattende kulturskoletilbud i tilknytning til SFO/skole skal utredes. Det skal være rom for ulik lokal organisering av kulturskolen. Det skal legges til rette for synliggjøring av kulturskolen og for talentutvikling.”

Av demonstrasjonskulturskolene er Tolga den av skolene som har kommet lengst i å nå ”kulturskole for alle”. Skolen har åpent opptak og i praksis ingen venteliste. Erfaringsmessig har de minste kommunene den høyeste dekningsprosenten. Tall fra små bykommuner viser at mer enn halvparten av elevene i grunnskolen velger et tilbud i kulturskolen når de gis muligheter til dette.¹⁵

Målet om å nå alle forutsetter en bevisst politisk satsing fra kommunens side. Et lavt nivå på skolepengene og en kombinasjon av søskenmoderasjon og friplassordning, må til for at skolens tilbud skal nå ut til alle. I kommuner med ambisiøse mål for kulturskolen ser en derfor på skolepengene som en rimelig ”inngangsbillett” til kulturskolen, med ens pris for alle tilbud uavhengig av fag, nivå eller organisering av undervisningen.



Voksne og eldre som kulturskoleelever

Flere kulturskoler har tilbud til pensjonister, f.eks. i form av oppfrisking av tidligere ferdigheter på et instrument. Kulturskolene er også mange steder aktører i forbindelse med *Den kulturelle spaserstokken*, et tilbud til eldre etter modell av *Den kulturelle skolesekken*.

Kulturskole for alle – er mulig!



¹⁶ Definisjon i GSI-statistikken¹⁷ Brev til departement og Storting fra de frivillige musikkorganisasjonene 6. mars 2007¹⁸ Rammeplanen, side 19

4.2 KJERNEVIRKSOMHETEN

Opplæring i kunsthøgskolen i regi betegnes som skolens kjernevirksomhet.¹⁶ Den karakteriseres gjennom en individuelt tilpasset, kontinuerlig og langsiktig håndverksmessig opplæring. Undervisningen foregår gjerne individuelt eller i smågrupper, men kan også i enkelte fag som f.eks. dans skje i noe større grupper.

Ved å ha den individuelle utviklingen hos den enkelte elev som sitt primære siktemål, stilles kulturskolen både faglig og ressursmessig overfor utfordringer. Faglig, ved at organiseringen av undervisningen krever fleksible ordninger med variable gruppestørrelser, ofte kombinert med individuelle tillegg. Det krever at kulturskolen har en tilstrekkelig tidsressurs pr elev til at læreren skal kunne ivareta den individualisering undervisning i kunsthøgskolen forutsetter.

I og med at den er et frivillig tilbud, må kulturskolen kontinuerlig være i stand til å motivere elevene gjennom undervisningens kvalitet – faglig og sosialt. Når elever fortsetter over lengre tid, viser det at en har lykkes med dette.



4.3 INSTITUSJONEN KULTURSKOLE

Tusenvis av barn og unge i Norge får sin grunnleggende kunst- og kulturopplæring gjennom kulturskolen. For de mange lag og foreninger som i dag benytter kulturskolen til all sin opplæring av medlemmene, er kulturskolen selve grunnmuren.¹⁷

Det er vesentlig å skille mellom virksomheten i kulturskolen og de frivillige kulturorganisasjonene. Mens kulturskolen ivaretar opplæringen, står organisasjonene for organisering og drift av fritidsaktivitetene.

Kulturskolen er en skole!

Som ledd i undervisningen, har kulturskolens elever jevnlig opptredener, forestillinger og utstillinger. Dette kommer mange til gode, bl.a. barnas familier, barnehagen, grunnskolen, sykehus og eldresenter. Med sin lærerstab av musikere og andre kunstnere kan kulturskolene også stå for konserter, forestillinger og utstillinger med disse, ofte på svært høyt kunstnerisk nivå.

Mange kulturskoler har en sentral rolle i forbindelse med den lokale gjennomføringen av Den kulturelle skolesekken, festivaler, musikaler, utstillinger, teaterforestillinger m.m.

Kulturskolen er en kulturinstitusjon!

4.4 KULTURSKOLEELEVEN

Eleven i sentrum

Ifølge rammeplanen "På vei til mangfold"¹⁸ er kulturskolens mål at:

"Alle elever skal få en kulturskoleopplæring i samsvar med de evner og forutsetninger de har"

Dette innebærer at vi for hver enkelt elev forutsetter en personlig utviklingsprosess. Skal kulturskolen lykkes med dette, må undervisningen være faglig stimulerende og foregå i et sosialt trygt og trivselsfremmende miljø.

I *Skapende læring* er kulturskolen gitt et medansvar for barn og unge i barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Dermed vil kulturskolens virksomhet direkte og indirekte angå alle barn og unge i kommunen.

I kulturskolen dreier det seg først og sist om den enkelte elev!

Et helhetlig oppvekstmiljø

En god kulturskole inngår i en helhetlig sammenheng i sitt lokalsamfunn. Den er en møteplass for mangfold og samhold, en viktig arena for det flerkulturelle. Samhandling med foreldre, skole og kulturliv bidrar til å skape optimale oppvekstvilkår for elevene. Dette krever systematikk i organisering og oppfølging. På den måten får kulturskolens virksomhet en forebyggende dimensjon ut over selve undervisningen.

"Det skal en landsby til for å oppdra et barn" (Afrikansk ordtak)

Konsekvensen av en tilpasset opplæring

Kulturskolen skal gi en tilpasset undervisning til alle sine elever, fra de med psykiske og fysiske behov som krever spesiell tilrettelegging, til de med særlig faglige forutsetninger – framtidens profesjonelle utøvende og skapende musikere og kunstnere.

Barn og unge som tilegner seg ferdigheter innenfor kunsthagene utvikler sine sanser og skapende evner. Dermed styrkes selvfølelsen, og opplevelsen av å lykkes med noe. Kulturskolen kan på denne måte gi elevene muligheten til å spille på andre strenger enn det er rom for i de obligatoriske skolefagene. "Glade barneansikter" er et godt uttrykk for kulturskolens betydning.

Tidlig start – langsiktig og kontinuerlig opplæring

Kulturskolene bør vektlegge den tidlige opplæringen sterkt. I kunsthagene må opplæringen være tilpasset barnets psykiske og motoriske utvikling. Dette kan skje både i regi av barnehagen eller kulturskolen, eller i et samarbeid mellom disse. I praksis kan opplæringen starte allerede i barnets første leveår. Mange kulturskoler har tilbud som "Musikk fra livets begynnelse", et konsept utviklet nettopp for en voksen og spedbarn i gruppe sammen med andre.

I musikk benyttes instrumenter i små størrelser som egner seg fysisk for barna. En slik lekbetont opplæring foregår i mange kulturskoler ved hjelp av spesialutdannede pedagoger, og er spesielt kjent for strykere. På denne måte gis barna på rette tidspunkt rikelig tid til å opparbeide elementære tekniske og musikalske ferdigheter. En forutsetning for undervisning av førskolebarn er aktiv medvirkning av foresatte.



Barn som starter tidlig vil i den selvkritiske ungdomsalder kunne ha nådd et faglig nivå de opplever som tilfredsstillende. Flere vil da kunne fortsette. For noen resulterer dette i at de går i en kontinuerlig opplæring fra førskolealder til høgre utdanning. "Å mestre som liten er å lykkes som stor."

Tidlig start er viktig i alle kunsthag.

Barn med særlige behov

En rekke kulturskoler har i dag tilbud til barn, unge og voksne elever med ulike funksjonshemninger. Noen steder er spesialutdannede kunst- og kulturterapeuter tilknyttet kulturskolene. For mange kulturskolelærere inngår imidlertid undervisning av elever med særlige behov som en integrert del av deres ordinære undervisning.

Kulturskolen bidrar til at barn og unge har oppvekstkår som gir dem lyst på livet og evne til å mestre det.

Talentene – framtidens yrkesutøvere

De fleste kulturskolene gir et utvidet undervisningstilbud til elever som viser særlig interesse og gode evner, og legger opp til at dette så langt råd kan foregå i elevens lokalmiljø. Særlig viktig er dette for de aller yngste elevene. I Trondheim startet Lørdagsskolen allerede i 1986 etter at enkelte elever sprengte grensene for den ordinære musikkundervisningen. Senere har en både i Oslo, Bergen, Stavanger og Bærum satt i gang tilsvarende opplegg, men også andre steder er det nå i ferd med å bli bygd opp regionale tilbud.

Etter flere nasjonale utredninger, ble det i 2003 igangsatt forsøk med et statlig finansiert talentprogram - Unge musikere - i regi av de høgre musikkutdanningsinstitusjonene. Programmet forutsettes organisert i nært samarbeid med kulturskoler og videregående skoler. I Oslo har Barratt Dues Musikk institutt et eget studietilbud - Unge Talenter - for utøvere innenfor klassisk musikk.

Årlig arrangerer Norsk kulturskoleråd i samarbeid med Norske Musikk læreres Landsforbund Ungdommens musikk mesterskap. Regionale arrangementer finner sted i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger og Oslo og finalen ved Norges musikkhøgskole i Oslo. Unge, talentfulle utøvere innenfor klassisk musikk kappes om priser og muligheter til å delta på konserter, festivaler m.m. nasjonalt og internasjonalt.

I *St.mld. nr. 39 Ej Blot til Lyst (2003-2004)* pekes det på behovet for å opprette talenttilbud også i andre fag enn musikk. Fordypningstilbud i dans, teater og visuelle kunsthøgskole er opprettet eller under planlegging i noen regioner. På bakgrunn av en nylig publisert utredning, drøftes også muligheten for egne grunnskoleklasser for særlig motiverte og talentfulle barn, slik en finner det f.eks. i Finland.

Opptak til musikk skolene gjøres i mange land ut fra musikalitetstester, med det siktemål å sikre de mest

talentfulle et tilbud. I Norge har prinsippet om åpent opptak uten slike tester den konsekvens at en på ventelistene har alle søkere på lik linje, uten fortrinn for talentene.

Dette er et dilemma i forhold til de som har forutsetninger for å bli framtidens utøvende og skapende kunstnere.

Det står mange "Andsnes'er" og "Tellefsen'er" på kulturskolenes ventelister!

Det frie valg – elevens interesse og motivasjon

Utviklingen fra musikk skole til kulturskole har resultert i at flere barn kan dyrke sin spesielle interesse for ett eller flere kunsthøgskole. Tilbudene kan i tillegg til musikk omfatte dans, visuelle kunsthøgskole, teater, skapende skriving, sirkus m.m.

Media og den kommersielle industrien har stor innflytelse på barns preferanser, også de valg venner og



skolekamerater gjør. Både kulturskolen, foreldre og det lokale kulturliv har felles utfordringer i å ivareta bredden i opplæringstilbudene.

Kulturskolen kan påvirke dette ved å gi tilbud på områder der en ønsker å stimulere søkningen. Spesielt er dette aktuelt for rekrutteringen til lokale lag og foreninger. Kulturskolens fagpersonale har en viktig rådgiverrolle for barn og foreldre, når det gjelder å veilede den enkelte søker til å gjøre gode valg.

"Ikke la folk få det de vil ha, de fortjener bedre!" (Brigt Jensen)

Elevene i det offentlige rom

Offentlige konserter, utstillinger og forestillinger er en integrert del av kulturskolens undervisningsopplegg, og vil – når de er godt tilrettelagt – opprettholde og styrke motivasjonen for det kontinuerlige arbeidet med fagene gjennom året.

Kulturskolen bidrar med innslag på alt fra store offentlige konferanser til møter og tilstelninger i samarbeid med institusjoner, organisasjoner og lokalt næringsliv. I tillegg kommer de interne arrangementer for barnas foreldre. Uansett anledning er det en forutsetning at elever som deltar er godt forberedt, og at opptredener foregår i trygge omgivelser.

Den utadrettede virksomheten gir også en verdifull synliggjøring av kulturskolene. På nasjonalt plan har tv-programmer som "Talentiaden", "Kjempesjansen", "Godt Musikkår", og lokale og nasjonale priser som "Drømmestipendiet" gitt kulturskolene stor oppmerksomhet, og bidratt til skoleslagets positive omdømme. For de mest motiverte og talentfulle musikelever er også nasjonale konkurranser som Ungdommens musikk-mesterskap i regi av Norsk kulturskoleråd og Norske Musikk læreres Landsforbund, eller Solistkonkurransen som arrangeres av Norges musikkorps forbund, arenaer der de kan møte andre utøvere på høyt nivå til felles inspirasjon.

Unge talenter som får stor oppmerksomhet i media, betyr mye som inspirasjonskilde for andre elever. De er også gode ambassadører for kulturskolene og de lag og foreninger de representerer.



Kulturskolen – en arena for gode opplevelser!

4.5 KULTURSKOLELÆREREN

I mange kommuner er kulturskolen den viktigste – noen steder kanskje den eneste – arbeidsplass for fagpersoner med spesialisert kunstfaglig utdanning. Lærerne i kulturskolene har gjerne fra fire- til syvårs høgre studier med en ren kunstfag-pedagogisk profil, eller kompetanse for å undervise både i kulturskolen og den obligatoriske skolen.

En rekke utøvende og skapende kunstnere er tilknyttet kulturskolene i mindre stillinger, iblant gjennom kjøp av tjenester fra ulike institusjoner, eller ved kombinerte stillinger. Den "utøvende pedagog" er ettertraktet som kulturskolelærer. Mange kulturskoler har også tilsatt kunstterapeuter som benyttes av andre skoler og institusjoner i kommunen. Et likt lønnssystem for lærere i grunnskole og kulturskole, har lagt forholdene til rette for gode lokale samarbeidsløsninger.

Selv om det er ønskelig med faglig og pedagogisk formalkompetanse for kulturskolens fagpersonale, må mange kulturskoler ofte engasjere utøvende musikere og kunstnere uten formell pedagogisk utdanning for å dekke sitt lærerbehov. En forutsetning er da at den som tilsettes, har nødvendig *realkompetanse*. Det er viktig at det i læringsmiljøet utvikles respekt for ulik, men likeverdig kompetanse.



En kulturskole bør ideelt sett ha lærere med ulike kompetanseområder:

- "Grunnpedagogen" – ekspert på begynneropplæring / gruppeundervisning
- "Storgruppedagogen" – ensembleledelse, klasseundervisning, prosjekt- og produksjonskompetanse
- "Talentutvikleren" – spisskompetanse som utøvende pedagog / forbilde

Stadig flere kulturskoler knytter til seg musikk- og kunstterapeuter som har en spesialisert utdanning for arbeid med kulturskoleelever med særlige fysiske og psykiske behov, og som kan benyttes av andre institusjoner og organisasjoner i kommunen.

Ressurssenteret forutsetter høyt kvalifisert fagpersonell!

Kompetanseutvikling

Som lokalt ressurscenter må kulturskolen ha en ledelse og lærere som kan samarbeide med lokalt kulturliv, barnehage og offentlig skole. Dette forutsetter kjennskap til disse institusjonene, bl.a. innsikt i planverk, målsettinger, organisering osv. og et personale i kulturskolen som er kompetent til å inngå i tverrfaglig arbeid. Dette tilsier en økt satsing på etter- og videreutdanning. Ifølge Kunnskapsløftet har kommunen som skoleeier ansvar for nødvendig kompetanseutvikling, og dermed at kulturskolens personale inkluderes i de tilbud som gis lokalt.

Kombinerte, hele stillinger

Et stort antall lærere i kulturskolene er i små deltidsstillinger. Et samarbeid med nabokommuner kan gi mulighet for større stillinger. Også innenfor den enkelte kommune kan en stilling i kulturskole/grunnskole kombinert med f. eks. dirigent- eller instruktøroppgaver i kulturlivet, være en praktisk og attraktiv løsning. En kulturskolelærer sier det slik:

"For meg og min kone er det en helt annen situasjon etter at vi begge har fått hele stillinger i kommunen. I tillegg har vi arbeidsplass her på skolen, et bygg som huser både grunnskole og kulturskole. En god del av undervisningen i kulturskolen er lagt til skoletiden. Samlet gir det oss en arbeidssituasjon med sosial trivsel og faglig overskudd som vi mener kommer elevene til gode".

Samarbeid mellom kommuner, eller mellom etater og med organisasjoner internt i kommunen, kan foregå ved salg av tjenester fra kulturskolen. Dette er vesentlig for kulturskolens rolle som lokalt ressurscenter.

Fokus på det faglige og sosiale miljø for kulturskolelærerne

Arbeidet som kulturskolelærer er givende, men kan også være krevende. Mange kulturskolelærere har en vesentlig del av sin undervisning lagt til skiftende skoler fra dag til dag, noen ganger flere steder samme dag. Undervisningen foregår i stor grad ut over ordinære skoletid, dvs. på ettermiddager og kvelder. Ikke sjelden er kulturskolelæreren den eneste voksne på skolen. For kulturskolens ledelse er det derfor om å gjøre både å finne gode løsninger for elevene, samtidig som lærerne gis en overkommelig arbeidssituasjon.

Fast ukentlig kontortid, tolærersystem, teamarbeid og deler av undervisningen i sentrale lokaler er aktuelle tiltak for å styrke kulturskolelærerens arbeidsmiljø. Dette kan være et viktig bidrag til trivsel, og til å beholde velkvalifiserte fagpersoner i kommunen.

4.6 ORGANISERING OG LEDELSE AV KULTURSKOLEN

Organisering

Kulturskolene hører nasjonalt inn under Kunnskapsdepartementets ansvarsområde. Dette er på linje med det øvrige skoleverket som er hjemlet i Opplæringsloven. I kommunene er også de fleste kulturskolene en del av oppvekst- eller skolesektoren. Ganske mange kommuner har imidlertid lagt kulturskolen til kultursektoren i kommunen. Uansett plassering, er kulturforvaltningen i kommunen en sentral samarbeidspart for kulturskolen.

Begge plasseringene synes å ha sine fordeler. Oppvekstsektoren i forhold til samordning med grunnskolen, kultursektoren i forhold til andre kulturinstitusjoner. I kommuner med kun to forvaltningsnivå, er ikke dette et relevant tema.

Den daglige ledelsen

Kulturskolens ledere har til nå i hovedsak hatt en musikkfaglig bakgrunn. Etter at musikkskolene ble utvidet til kulturskoler, vil ledere med annen kunstfaglig bakgrunn komme inn, i tillegg til at en i enkelte kommuner har ledere med mer allmenn skole- eller kulturfaglig bakgrunn. Uansett faglig bakgrunn, er det viktig at en i ledelsen har innsikt i og forståelse for de enkelte kunstfags egenart. Der det lar seg organisere, vil et lederteam som utfyller hverandre faglig sikre kompetansebredde. Hovedlærere for ulike faggrupper kan også supplere ledelsen.

Kulturskolens leder/rektor bør om mulig være tilsatt i kulturskolen i hel stilling og ha tillagt faglig-, personal- og budsjettansvar. Innenfor stillingen må det være avsatt tilstrekkelig tid til å følge opp de oppgaver som forventes av kulturskolen som lokalt ressurscenter.

I mindre kommuner kan ledelse av kulturskolen organiseres i samarbeid med andre enheter. Det må da legges vekt på at den kulturskolefaglige kompetanse i ledelsen sikres. Kulturskolens leder bør inngå i nettverk med andre rektorer i kommunen, og med kulturskolekolleger i nabokommunene. Som eneste institusjon i sitt slag i kommunen, vil kulturskolens leder ha et særlig behov for samarbeidet med kolleger i andre kommuner.

For et skoleslag med store forventninger i nasjonale strategier og planer, men uten egne fastlagte standarder eller læreplaner, er lederens rolle ekstra betydningsfull. Dette gjelder både innad i kulturskolen og utad i forhold til brukergruppene og lokale beslutningstakere. Erfaring viser at denne oppgaven forutsetter et sterkt engasjement kombinert med evne til å formidle kulturskolens verdigrunnlag til andre. "Gode ideer, en god sak selges lettere med entusiastiske ledere" (Politiker).

Kulturskolens suksess avhenger av en entusiastisk og faglig kompetent ledelse.

4.7 KULTURSKOLENS LOKALER

Kulturskolen – på linje med andre kommunale institusjoner – behøver egnede lokaler for sin virksomhet. Behovet bør synliggjøres i kommunens planarbeid, både for administrative lokaler, arbeidsplasser for lærerne og gode, tilgjengelige undervisningsrom.

De fleste norske kulturskoler er små institusjoner. Samlokalisering med en grunnskole er en god løsning for mange av disse, så lenge kulturskolen har tilgang på nødvendige tilpassede lokaler. Dette gir fordeler som god utnyttning av rom og utstyr, og skaper et faglig og sosialt miljø som er berikende for begge parter. En kulturskole integrert i grunnskolen må bygge på gjensidig forståelse og respekt for de to skoleslagenes egenart.

Kulturskolen er en av de sentrale brukerne av kommunens lokaler for konserter, forestillinger og utstillinger. Grendehus, konserthus og kulturhus er mye benyttet, og stadig flere kommuner samlokaliserer nå sin kulturskole med andre kulturinstitusjoner eller skoler i nye, tilpassede bygg.

Det er svært motiverende for elever, lærere og publikum når en fra tid til annen kan samles i kulturskolens egne, tilpassede lokaler, enten det er spesielle øvingsrom, en danse- eller konsertsal, en teaterscene eller lokaler for arbeid med visuelle kunstfag. For viderekomne elever vil dette kunne være en særlig verdifull stimulans.

4.8 KOMMUNELEDELSEN

Politikerne

De lokale politikerne fastsetter kulturskolens rammebetingelser. En ideologisk sterkt forankret og synlig kulturskole, vil stå sterkere i de politiske prosessene. De holdninger elevenes foresatte og kulturlivets mange brukergrupper har til kulturskoletilbudet, vil i stor grad påvirke den politiske prioriteringen.

En politisk ledelse med et sterkt eierforhold til kulturskolen benytter gjerne elevene som ambassadører i ulike sammenhenger. Det kan være kunstneriske innslag ved små og store anledninger i kommunen, eller ved å la elever representere kommunen på besøk i vennskapskommuner, delta på festivaler osv.

Kulturskolens posisjon er proporsjonal med det eierskap politisk ledelse har til skolen.

Planarbeidet

Kulturskolen bør inn på alle nivå i kommunens planverk. Dette sikrer en optimal lokal forankring og langsiktighet. For å ivareta de tidskrevende - og for omverdenen usynlige prosesser - som foregår i kulturskolens undervisning, er det viktig at en kan påregne den nødvendige forutsigbarhet i de økonomiske rammer. Både strategiplanens beskrivelse av kulturskolen som lokalt ressurscenter og rammeplanen faglige veiledning, bør legges til grunn for kommunens planarbeid.

Når kommunen satser

I demonstrasjonskulturskolenes kommuner er kulturskolen et satsingsområde. Dette kommer til uttrykk på flere måter:

Tolga er en liten kommune med om lag 1700 innbyggere. Avstanden mellom innbyggerne og beslutningstakere er kort. Alle er naboer. Som for mange andre småkommuner er fraflytting en utfordring. I et slikt miljø får kulturskolen ekstra dimensjon:

Hos oss ser vi på kulturskolens betydning for kommunens framtid. Ved å gi barn og unge en opplæring, og en tilknytning til lokale lag og foreninger, ser vi at mange vender tilbake etter at å ha vært ute for å gjennomføre studier andre steder. (Rådmann og varaordfører i Tolga)

I Trondheims kommuneplan er kultur og kunnskap satsingsområder. Kommunen vil styrke barn og unges muligheter til å utvikle sine skapende og kreative sider, bl.a. gjennom videre utbygging av den kommunale kulturskolen.

Barn i Trondheim skal uavhengig av sosial, økonomisk og kulturell tilhørighet ha lik rett til elevplass ved kulturskolen. (Trondheim bystyre 2009)

Kommuneplanen i Time (2009-2012) viser at en har strategiplanen som fyrtårn i utviklingen av sin kulturskole:

Kulturskolen skal bli eit fullverdig lokalt ressurscenter ved å arbeida målretta etter nasjonale strategiar for kunst og kultur i opplæringa.

Larvik kommune er et gammelt industrisamfunn. Ut fra levekårsundersøkelser ligger sentrumsbefolkningen i det gamle Larvik under gjennomsnittet i Norge. Mange ressurssterke har flyttet ut. For å snu denne utviklingen, ser den politiske ledelsen på kulturskolen og kulturtilbudene som et verktøy i samfunnsutviklingen.

Å gi unge en positiv ballast gjennom kulturskolen, er forebyggende og fremmer en positiv utvikling av hele bysamfunnet. (Ordføreren i Larvik)

Kulturskolen - en investering i nåtid og framtid.



Rådmannen

Kommunens administrative ledelse har stor innflytelse på utviklingen av kulturskolen. Saksframlegg og budsjett legger føringer for politikernes vedtak. Også politikere i demonstrasjonskulturskolenes kommuner understreker dette, selv om det i disse kommunene er stort samsvar mellom politikerne og den administrative ledelsen i synet på betydningen av kulturskoletilbudet.

Rådmannen er den sentrale premissleverandør for kulturskolens utvikling.

4.9 PRIMÆRBRUKERNE – DET FRIVILLIGE KULTURLIV

Det frivillige kulturlivet er en verdifull samfunnsbygger preget av deltakernes engasjement og innsatsvilje. Kulturskolene i Norge er utviklet etter påtrykk fra og i nært samarbeid med disse.

Kulturskolen har et spesielt ansvar for å støtte opp under frivilligheten. Etter at musikkskolene ble til kulturskoler, er ikke bare musikklivets organisasjoner, men også teaterlag, dansegrupper, revylag og utøvere av billedkunst m.m. aktuelle lokale partnere. For disse vil samarbeid om akkompagnatører, produsenter, lokaler, regi, lyd og lys være eksempler på tjenester fra kulturskolen som lokalt ressurscenter.

Skal kulturskolen og det frivillige kulturliv inngå i et fruktbart samarbeid, må kulturskolen unngå å opprette egne faste ensembler, orkester eller andre grupperinger som kan komme i konflikt med deres virksomhet. Dette er ikke til hinder for at kulturskolen setter i gang periodiske prosjekter.

Frivilligheten må understøttes, ikke institusjonaliseres.

Amatørmusikklivet

Historisk har samarbeidet mellom kulturskolene og amatørmusikklivet lange tradisjoner. Kulturskolene står for opplæring og skaffer instruktører og dirigenter¹⁹, mens kor, korps, orkestre, spelmannslag, band osv tar seg av samspill eller samsang, og skaper det sosiale miljø som igjen skaper grunnlaget for rekrutteringen av nye søkere til kulturskolene. En "god sirkel" til gjensidig glede.

Kulturskolen og tradisjonene

Kulturskolen stilles overfor mange forventninger når det gjelder å følge med i tiden. Det er stadig nye uttrykk og sjangere som skal imøtekommes, fagområder som endrer innhold, og en teknologisk utvikling som både skaper muligheter, men også utfordringer.

Kulturskolen må derfor kontinuerlig være i utvikling. Dette bør skje i dialog og et tett samarbeid med det lokale kulturliv. Det sterke kommersielle trykket på barn og unge skaper behov for at det settes inn tiltak for å ta vare på mangfold, lokal tilhørighet og tradisjoner.

Kulturskolen har ansvar for å bevare og utvikle det eksisterende kulturliv.

Ungdommens kulturmønstring (UKM)

Utgjør en stor og viktig arena for kulturskoleelever. Mange kulturskoler medvirker aktivt i gjennomføringen lokalt og regionalt, og stimulerer sine elever til å delta. UKM er i stor grad ungdomsstyrt, og har ofte hele spekteret av kulturuttrykk representert i sine arrangementer, som toppes under den nasjonale mønstringen hver sommer.

Det er en utfordring for enda flere kulturskoler å nyttiggjøre seg de muligheter som ligger i deltakelsen i UKM.

4.10 SAMARBEID MED DET PROFESJONELLE KULTURLIVET

Et samarbeid med lokale, regionale eller nasjonale kunst- og kulturinstitusjoner er av stor verdi for kulturskolen. Dette kan skje gjennom kjøp av tjenester eller ved å engasjere fagpersoner fra de profesjonelle institusjonene i kulturskolene. Den kulturelle skolesekken representerer også en samarbeidsarena mellom kulturskolene og utøvende og skapende kunstnere.

Gjennom tilknytning til Ungt Entreprenørskap²⁰, kan kulturskolen bistå barn og unge med å utvikle evne og kompetanse for verdiskaping og nyskaping i spennet mellom skole, arbeids- og næringsliv. For noen innebærer dette at de senere tar en utdanning innrettet mot aktiv deltakelse i kulturlivet, eller i kulturlivets støttefunksjoner.

4.11 DE FORESATTE

Foreldre, eller andre foresattes engasjement er av vesentlig betydning både for den enkelte elev og for kulturskolen. God oppfølging fra foresatte motiverer barna, og støtter opp under det arbeid som behøves mellom undervisningstimene. Besteforeldre, tanter og onkler, eller andre i familie eller blant venner kan gå inn i denne rollen. I situasjoner der denne støtten av ulike årsaker mangler, har lærere i kulturskolene et spesielt ansvar for å følge opp og motivere elevene.

For unge, talentfulle elever som oppnår et høyt faglig nivå, viser erfaringene at de foresattes støtte er svært avgjørende.

”Vi trekker foreldre inn i forbindelse med oppsettinger, utstillinger og større arrangementer og i det sosiale opplegget ved kulturskolen. Det er imidlertid viktig ikke å pålegge foreldre så store oppgaver at det kan ødelegge for de frivillige lagene”. (Rektor)

Kulturskolene bør jevnlig ha kontakt med de foresatte. Konferanser eller andre møter mellom lærere og foresatte bør foregå minst en gang i halvåret. Samtaler med de foresatte kan organiseres slik:

”I et to-lærersystem kan den ene læreren undervise mens den andre møter foreldrene. Samtale med foreldre foregår årlig hos oss for elever som har instrumental/vokalopplæring. Alle foreldre blir invitert til ulike arrangement minimum 3 ganger pr. skoleår”. (Rektor)

Kulturskolens samarbeidsutvalg bør ha representanter for de foresatte.

Engasjerte foresatte er elevens viktigste ressurs!

4.12 BARNEHAGEN

I samarbeid med barnehagene i kommunen kan kulturskolen gi tilbud som når bredt ut til barnehagebarna som aldersgruppe. Alle demonstrasjonskulturskolene har samarbeidsprosjekter med barnehagene. Det kan være opplegg i alle uttrykk, tverrfaglige prosjekter som ”kulturkarusell” e.l. Kulturskoleelever kan også gi konserter og invitere til teaterforestillinger for barnehagene. Dette er alltid til stor inspirasjon. Tidlig innsats er en investering i de unges framtid. Barnas aktive møte med kunsthagene bidrar mellom annet i språkstimuleringen, men også i den generelle modningsprosessen. Dette samarbeidet motiverer også for rekrutteringen til kulturskolens ulike opplæringstilbud.

Når lærere fra kulturskolen jevnlig er inne i opplegg for barnehagene, oppnås også en positiv etterutdanningsseffekt for barnehagelærerne.



²¹ Notat fra skoleledelsen i Tolga

²² Nettbasert undersøkelse, november 2008. Norsk kulturskoleråd

²³ St.meld. 39 (2002-2003) "Ei blot til Lyst", side 40

4.13 GRUNNSKOLE OG VIDEREgåENDE OPPLÆRING

Grunnskolen er vår største kulturinstitusjon. Ved å legge opp til et nært samarbeid mellom grunnskole og kulturskole kan skoleeier bidra til å skape et skolemiljø der de estetiske aktivitetene blomstrer. I samsvar med læreplanens kompetansemål vil en på denne måten kunne skape et helhetlig oppvekstmiljø for barn og unge. Samhandlingen med grunnskolen både utfordrer og gir nye og spennende muligheter. Ser en de samlede ressurser i grunnskole og kulturskole under ett, vil kun fantasi og økonomi sette begrensningene!

Kulturskoler og grunnskoler hatt gjennom en årrekke hatt et nært samarbeid. Særlig gjelder dette sambruk av rom og utstyr, lærere i kombinerte stillinger og prosjektsamarbeid. Kulturskolelærere med kompetanse for undervisning både i grunnskole og kulturskole har stått sentralt i dette samarbeidet.

Kulturskolen og grunnskolen har begge et ansvar for et samarbeid som gjelder de samme barna. Kommunen kan forutsette dette samarbeidet i de lederavtaler som er utarbeidet både for rektorer i grunnskolen og rektor i kulturskolen.

Utvidet skoledag – undervisning i skoletiden

Kulturskolene i et stort antall kommuner har deler av sin undervisning organisert innenfor en utvidet skoledag. En vesentlig årsak er store reiseavstander for elevene og praktiske problemer med å organisere undervisning på ettermiddag og kveldstid.

Der det lar seg gjøre, kan elever bruke fritimer, men ofte må eleven gå ut av en obligatorisk skoletime for å få sin individuelle, eller smågruppeundervisning i kulturskolen. En ser her forløperen til heldagsskolen, da flere av kommunene har utvidet skoledagen med en time eller mer for å gi plass til undervisningen. Opplæringslovens 25 % - regel kan anvendes for å utvikle den enkeltes talent innenfor kunsthagene.

Skal kulturskoleundervisningen legges til skoletiden, må det tas hensyn til en rekke forhold.

Etter avtale med foresatte og grunnskolene kan elever ha undervisning i skoletiden. I hovedsak blir arbeidstimer benyttet. Skolen forholder seg til en fast dag der elever går ut fra klassen. All timeplanlegging legges i nært samarbeid med grunnskolen. I tett dialog med foresatte utarbeides individuelle opplæringsplaner (IOP) for elevenes måloppnåelse i ulike fag og en beskrivelse av de kompetansemål elevene skal strekke seg etter²¹.

Kulturskolens nærmeste samarbeidspartner er grunnskolen!

Skolefritidsordningen (SFO)

I en spørreundersøkelse til kulturskolene oppgir ca 60% at de har ordinær kulturskoleundervisning i tilknytning til SFO-tiden.²² Enkelte steder skjer dette i forbindelse med en utvidet skoledag, andre viser til at de har iverksatt heldagsskole. Regulær instrumentalopplæring, aspirantkor og -korps, musikkverksted, drama og dans forekommer oftest, men også kurs-tilbud av kortere varighet.

Den kulturelle skolesekken – en spennende møteplass

"Den kulturelle skolesekken" er et nasjonalt program for møte mellom kunstner og elev.

Arbeidet med Den kulturelle skolesekken på lokalt plan skal gjennomføres i et samarbeid mellom grunnskolen, musikk- og kulturskolen og kulturlivet ellers. Dette krever at skoleeiere ser ulike tilbud som del av en helhet og sørger for å integrere musikk- og kulturskolene i sine skolesekkprosjekter.²³

Lærere fra kulturskolen kan være aktører som utøvende musikere og kunstnere, og elever kan trekkes inn som deltakere i produksjoner. Slike prosjekter får en lokal forankring med mange positive ringvirkninger. Gjennom et nært samarbeid mellom grunnskole og kulturskole skapes spennende arenaer for elevene, og de motiveres og bevisstgjøres som publikum til offentlige konserter, utstillinger osv.

Når kulturskolens lærere arbeider som faglærere i grunnskolens estetiske fag og samarbeidet om Den kulturelle skolesekken, kan de bidra til at elevene når kompetansemålene i disse fagene. Undervisnings-tilbudet blir mer helhetlig og elevene vil kunne oppleve større grad av mestring.

Videregående opplæring

Kulturskoler i de fleste kommunene har elever i videregående skolealder, på ordinære elevplasser eller i talentprogram/lørdagsskoler. Gjennom en refusjonsordning mellom kommunene kan en plass i lørdagsskolen tilbys kulturskoleelever fra nabokommuner i videregående skolealder.

I kommuner med videregående skoler som har linje for musikk, dans og drama, ligger det til rette for et utstrakt lærersamarbeid med den kommunale kulturskolen.

4.14 DET FLERKULTURELLE

Kulturuttrykk fra andre land og utøvere fra det flerkulturelle Norge, beriker fagtilbudet i kulturskolen. Undervisning i andre lands instrumenter og dansetradisjoner tilbys i dag i flere kulturskoler, gjerne med utøvende kunstnere fra organisasjoner og institusjoner innenfor det flerkulturelle miljøet som lærere.

I denne undervisningen har nye innfallsvinkler og utradisjonell tilrettelegging vært et element i kommunens integreringsarbeid. Tolga kommune har gjennom flere år hatt et stort mottak av flyktningefamilier. Et opplæringsstilbud i Judo (!) i regi av kulturskolen har vist seg egnet til å bygge broer mellom deltakere fra ulike kulturer.

Vi er ikke opptatt av konkurransen. Nettverket er det viktige. Uvenner blir venner i judo. Denne aktiviteten er for noen veien inn til andre tilbud i kulturskolen. (Judolærer)

I Trondheim har kulturskolen i flere år medvirket i et integreringsprosjekt i bydelen Saupstad med stor andel innvandrergreper. Deltakelsen i "Kulturløft Saupstad" var gratis, en nødvendighet for å nå målgruppen. Både i Time og i Larvik samarbeider kulturskolen med språkstasjonen. I Larvik har en gode erfaringer både med musikkdramatiske prosjekter og visuelle kunsthag for fremmedspråklige:

"Foreldre opplever at ungene uttrykker seg i teatersammenheng og tårene triller. Fra elevene som opplever sine egne talenter får vi ganske sterke evalueringer. Det gjør noe med selvtilliten. Visuelle fag brukes i terapi. Noen barn må lære å gå på skole. Faglærerne ser at musikktilbudet stimulerer språket, unger som har vært stille snakker plutselig." (Leder fremmedspråklig skole i Larvik)



4.15 KULTUR OG HELSE

Stadig flere kommuner har oppdaget sammenhengen mellom kultur og helse. Det synes å gå på forståelse av hva kunst og kultur betyr for barns helse generelt, og hva kulturskolevirksomheten gir av muligheter. En rekke kulturskoler har musikkterapeuter, eller andre kunstterapeuter, som arbeider med funksjonshemmede og syke, eller legger opp til mestringskurs for barn som har tilpasningsvansker i det ordinære skoletilbud.

I Larvik har en definert "kultur som metode", og har gitt kulturskolen en nøkkelrolle i denne sammenhengen. Barnevernet i byen trekker kulturskolen inn i arbeidet med å gi barn en meningsfull aktivitet.:



"For meg som barnevernspedagog har samarbeidet med kulturskolen blitt en "ny verden". Barnevernet har ansvar for den terapeutiske effekten, kulturskolen trenger ikke kjenne hele problematikken. Det betyr mye å kunne utvikle hele mennesket, og at en utelukkende fokuserer på det positive. Vi ønsker at barna skal bli glade, glemme tida. (Barnevernspedagog i Larvik)

I kulturskolens rolle som lokalt ressurscenter inngår også medvirkning i kommunens omsorgsplaner for eldre mennesker. I den nye helsereformen tales det i denne forbindelse om "aktiv omsorg".

4.16 KULTURSKOLEN – ET VERKTØY I SAMFUNNSUTVIKLINGEN

Kulturskolen inngår i vår tid i en større debatt omkring betydningen av kunst og kultur i samfunnet generelt og i skolen spesielt. Særlig oppmerksomhet er viet den internasjonale UNESCO-undersøkelsen som ble oppsummert i boken "The Wow Factor" (2006) av den australske forskeren Prof. Anne Bamford, og som gjennomgår og analyserer forskning på kunsthøgskoleutdanning fra mer enn 60 land. På bakgrunn av denne gjennomgangen, utviklet Bamford internasjonale standarder for sammenligning av kunsthøgskoleutdanning av god kvalitet, og konkrete kulturelle og sosiale fordeler slik utdanning gir.

Bamford skiller mellom 'utdanning i kunsthøgskole' og 'utdanning gjennom kunsthøgskole', der det siste innebærer undervisning der kreativ og kunstnerisk pedagogikk inngår som basis for alle fag. For begge disse formene viste forskningen at undervisning av god kvalitet fremmet positiv personlig utvikling for elevene, gir bedre holdning til skole og læring, økt kulturell identitet, personlig tilfredsstillelse og bedre akademiske prestasjoner. For ungdom som deltar i kunsthøgskoleutdanning, registreres positive fordeler for helse og velferd. En konklusjon som har fått stor oppmerksomhet, er at undervisning i disse fagene av dårlig kvalitet hadde direkte hemmende og negativ innflytelse. Bamfords bok har vært referert til i et stort antall artikler i aviser og tidsskrifter de to siste år. I en spørretime i Stortinget²⁴ om Pisa-undersøkelsen manglende helhetsspektiv, henviste både spørsmålsstilleren Tove Karoline Knudsen og tidligere Kunnskapsminister Bård Vegar Solhjell til konklusjoner fra Bamfords undersøkelse.

²⁵ Backgroud report on Cultural Education: The Promotion of cultural knowledge, creativity and intercultural understanding through education

²⁶ 2009 er Det europeiske år for Innovasjon og Kreativitet (EYIC 2009)

²⁷ <http://www.yourhost.is/ICHY2009>

²⁸ www.norden.org 22.12.2008

²⁹ Richard Florida: The Creative Class (2003)

En viktig forløper til Bamfords forskning er UNESCOs *Road Map for Arts Education* (Lisboa, 2006), et resultat av flere års regionalt arrangerte konferanser der spørsmål omkring utdanning i kunstfagene ble satt på dagsorden. I en rapport til Europarådets komité for kultur, vitenskap og utdanning redegjør Barbara Putz-Plecko²⁵ for den betydning kunst og kultur har for utdanning, fritid og sosialt miljø. Hun viser til den omfattende forskning som underbygger dette, også til at Nordisk råd har påpekt at kulturell utdannelse er et område som behøver et mer intensivt fokus, og bør utvides og utvikles i skolesystemet i de kommende år.

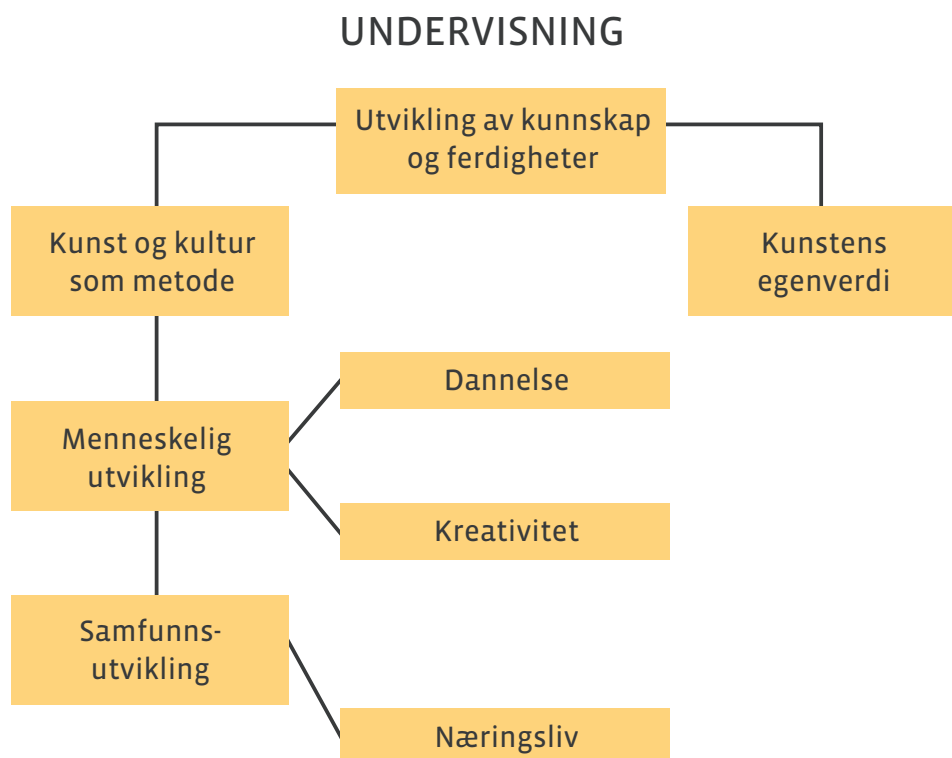
Den islandske minister for undervisning, forskning og kultur, har i sitt formannskapsprogram for Nordisk Ministerråd for 2009 lagt fram en sektorplan - *Uddannelse, kreativitet og entreprenørskab i globaliseringens tid* - der bl.a. settes fokus på kunstutdanningenes muligheter for å styrke møtet med det 21. århundres behov for kreativ, fleksibel og tilpasningdyktig arbeidskraft.²⁶ Tidligere Kunnskapsminister Bård Vegar Solhjell

har vært inne på de samme utfordringene i sitt utspill om utvidet satsing på kreativitet i grunnskolen.

Den islandske ministeren inviterer til en nordisk konferanse om dette temaet i desember 2009, 'Innovation and Creativity in the Hands of the Young'.²⁷

Også parlamentarikerne i Nordisk råd har satt kunst og kultur på dagsorden gjennom en betenkning og deklarasjon om kultur i skolen. I en pressemelding hevder de "Kreative fag i skolen forbedrer PISA-resultater", og viser til at den norske kulturskolemodellen inspirerer politikere fra alle de nordiske landene.²⁸

I Norge har bl.a. Larvik kommune hentet inspirasjon fra Richard Florida²⁹ og hans forskning omkring den 'kreative klassen' og betydningen av å trekke til seg de beste fagfolk og bedrifter gjennom å skape gode og attraktive bomiljø, preget av kunst og kultur.



5 PRESENTASJON AV DEMONSTRASJONSKULTURSKOLENE

5.1 UTDANNINGSDIREKTORATETS PUBLIKASJONER I 2006 OG 2007

De fire demokulturskolene ble oppnevnt etter en nasjonal prosess der hver kommune, ut fra kriterier gitt av Utdanningsdirektoratet, kunne fremme sin kulturskole som kandidat for Fylkesmannen. Fra hvert fylke innstilte Fylkesmannen en kulturskole til Utdanningsdirektoratet, som både våren 2006 og 2007 la søknadene fram for en jury som gjennomgikk og valgte ut alle demonstrasjonsskoler/skolebedrifter og demokulturskoler. Norsk kulturskoleråd var representert i juryen som faginstans.

Demokulturskolene er svært forskjellige, og representerer fullt ut spennvidden av kulturskolene i Norge. Tolga, med sine 142 elever (210 elevplasser) fra en kommune med 1700 innbyggere, representant for den gjennomsnittlige størrelse på en norsk kulturskole. (Gjelder om lag 60 % av kulturskolene.) Time med 600 elevplasser er blant de 10 % største, mens både Larvik med sine 1950 elever (2300 elevplasser) og Trondheim med 3 600 elever (4 300 elevplasser) hører hjemme blant de 4 % av kulturskolene som har 1000 elever eller mer.

Vi har valgt å ta med den presentasjonen som ble gitt av skolene i egne publikasjoner om demonstrasjonsskoler fra Utdanningsdirektoratet. Her ser en bl.a. noe av juryenes begrunnelse for å velge ut skolene. Larvik og Trondheim ble oppnevnt for de to skoleårene 2006-2008, mens Tolga og Time ble oppnevnt året etter, dvs. for 2007-2009.

Alle demokulturskolene har i perioden hatt en tildeling på kr 500 000 hvert skoleår for å ivareta informasjon om sin virksomhet til andre, og videreutvikle sin profil som lokalt ressurscenter. Skolenes rektorer/faglig leder har i en rekke sammenhenger presentert skolen på konferanser, spesielt i regi av

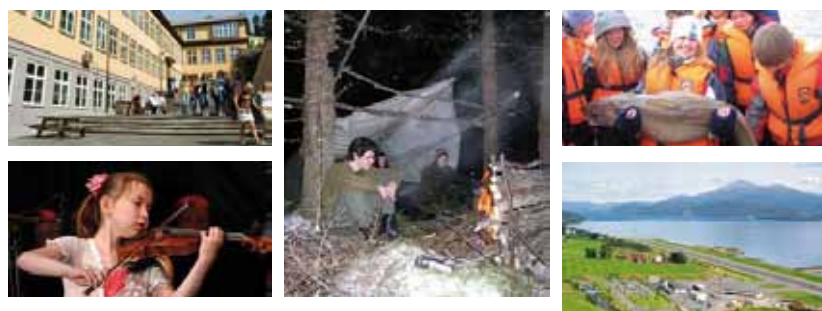
fylkesavdelingene i Norsk kulturskoleråd, men også andre organisasjoner som har tilknytning til sektoren. Skolene har også hatt besøk både fra innland og utland, og har i forbindelse med sin demonstrasjonsstatus hatt en god del mediaomtale lokalt og nasjonalt.

Hver av demokulturskolene har et omfattende materiale som gir en fyldig beskrivelse av den faglige virksomheten. Det gjelder både årsmeldinger, presentasjons- og visjonsdokumenter om en ønsket framtid. Disse kan skaffes ved henvendelse til skolene, eventuelt ved å laste ned digitalt materiale fra deres nettsider.

De fire demokulturskolene representerer kommuner med ambisjoner om å videreutvikle sine kulturskoler. Skolene har en sterk posisjon lokalt, er svært synlige og utadrettede i virksomheten sin, og presenteres i alle sammenhenger med stolthet av kommunens ledelse. Demonstrasjonsstatusen har forsterket dette.

Demonstrasjonsvirksomheter

Demonstrasjonsskoler, demonstrasjonskulturskoler
og demonstrasjonsbedrifter 2006 – 2008



Demonstrasjonsvirksomheter

Demonstrasjonsskoler, demonstrasjonskulturskoler
og demonstrasjonsbedrifter 2007 – 2009

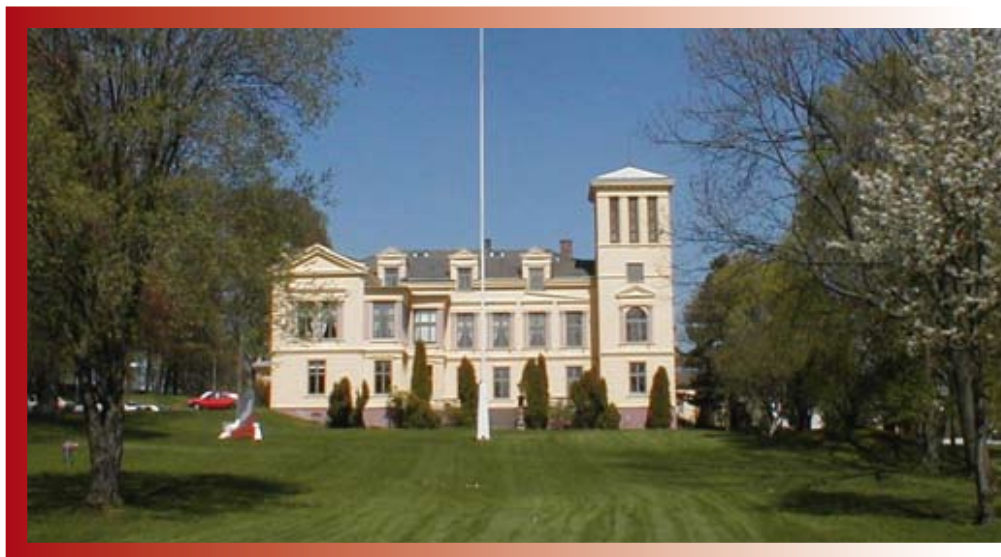


Larvik kulturskole

VESTFOLD

Larvik kulturskole
Boks 133
3251 Larvik
Tlf.: 33 17 39 92
Faks: 33 17 39 99
Eva.hagen@larvik.kommune.no
www.larvik.kommune.no/kultursenter

Rektor: Odd Terje Lysebo



JURYENS BEGRUNNELSE

Kulturskolen utmerker seg som en moderne og utviklingsorientert institusjon på flere områder. Den har en stor og allsidig virksomhet med et mangfold av aktiviteter. Det er etablert mange og nære samarbeidsrelasjoner med ulike parter i lokalmiljøet: barnehager, skoleverk, minoritetsspråklige grupper, rehabiliteringstjenesten, barnevernet og det frivillige kulturliv. Tilbudet spenner fra nyfødte til eldre i pleie- og omsorgsinstitusjoner.

Kulturskolen legger vekt på bredde, mangfold og spisskompetanse med både klassiske og moderne uttrykksformer. Dette gir seg uttrykk i blant annet tilbud innen animasjon, video, musikk og skriveverksted. Kulturskolen er organisert i samme enhet og samlokalisert med Den kulturelle skolesekken (Kulturskrinet).

Bakgrunn

Larvik kulturskole ligger i Vestfold, ca 12 mil sørvest for Oslo. Man kommer hit med fly via Torp, bil fra E-18, ferge fra kontinentet, tog eller buss.

Kulturskolen er en drivkraft i den kulturelle satsingen i Larvik kommune, og den tilbyr kunstneriske uttrykksformer: fra nyfødte til eldre i pleie- og omsorgsinstitusjoner. Skolen ble etablert i 1974 og har ca 2700 elever, som enten kommer til kulturskolens historiske lokaler i Bøkeskogen kultursenter, eller undervises ved barnehager, skoler, institusjoner m.v.

Undervisningen gis av høyt kvalifiserte pedagoger, musikere og billedkunstnere. De fleste lærerne er selv utøvende kunstnere. Skolen har 40 lærere fordelt på ca 20 årsverk.

Pedagogisk plattform

Kulturskolen er opptatt av et helhetlig kunstnerisk tilbud med profesjonelle pedagoger og kunstnere. Den er en bærende kulturinstitusjon og ikke bare en opplæringsinstitusjon. I møtet mellom eleven og den utøvende/skape kunstneren vektlegges opplevelser, kreativitet og sansing. Rammene preges av både produkt og prosess. Prosessen inkluderer alle, og produktet ekskluderer ingen.

Med bredde i kunstneriske uttrykksformer og utradisjonelle samarbeidsmodeller er vi en drivkraft i kommunens kulturliv. Samtidig er vi opptatt av å være i kontinuerlig utvikling med nytenking i alle våre uttrykksformer.

Vi kan vise frem

Samarbeidsmodeller

- Barnevernet som gjør at barn og unge som faller utenfor, opplever mestring gjennom kunstneriske uttrykksformer.
- Mottaksskolen for flyktninger opp til 20 år, som bidrar til at minoritetsspråklige lærer norsk, lærer om den norske kulturen og deltar i fellesskapet.
- Pleie-/omsorgsinstitusjoner som bidrar til at eldre og pleietrengende får bruke sansene og opplever livskvalitet.
- Barnehagene som bidrar til at 0-6-åringene (med foreldre i åpne barnehager) ukentlig opplever lekbetonte musikk-, dans- og dramaaktiviteter, samt at barnehagepersonalet motiveres til å bruke musiske elementer i hverdagen.
- Grunnskolen (musikk/data, KOM, Kor-Arti' og kunstneriske prosjekter samt desentralisert undervisning).
- Rehabiliteringstjenesten for å stimulere og motivere til god psykisk og fysisk helse
- Kommunens helse-, miljø- og sikkerhetstjeneste i et forebyggende helse- og miljøarbeid for ansatte.
- Offentlige instanser og det frivillige kulturlivet (kulturprosjekter, elevfremføringer og –visninger ved kulturfestivaler og kulturarangementer).
- Korps som instrumentalundervisning ved kulturskolen.
- Profesjonelle krefter som hentes inn for å inspirere og lære bort.
- Andre kulturskoler og videregående skoler som bidrar til at regionen tiltrekker seg bedre lærerkrefter som følge av større stillingsstørrelser og et faglig musikkmiljø.

Uttrykksformer

Utover musikk tilbys visuelle kunstarter som bl.a. billedkunst, animasjon, video, nysirkus, musikk/data og skriveverksted.

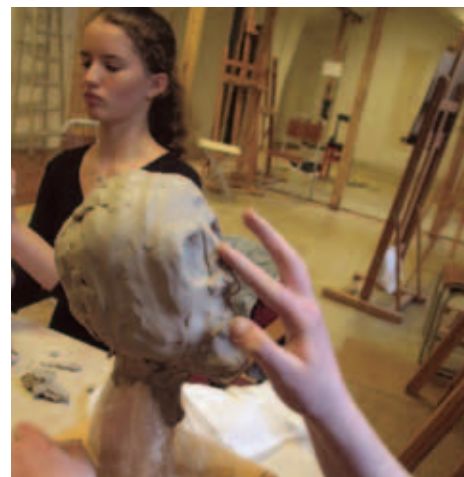
- Tverrfaglige prosjektarbeider vises gjennom filmatiseringer, musikkvideoer og teaterforestillinger.
- Fiolinundervisning med barn i alderen 6-7 år og deres foresatte bidrar til bedre støtte og mer motivasjon i forhold til spilling.

- Samspilltilbud som orkester, strykekvartett og slagverkensemble ivaretar de dyktigste elevenes interesse og motivasjon for å spille.

Utviklingsorientert organisering

- Kvalitetssikret kulturskole i henhold til ISO 9001, ISO 14001 og NS 7799.
- Kulturskolen har en egen tjenestebeskrivelse med brukergaranti.
- Rektor leder også kulturenheten i Larvik som består av bibliotek, museum, kino, Den kulturelle skolesekken og den øvrige fellesadministrasjonen innen kultur. Kulturskolens øvrige ledelse består av en administrativ leder (100 %) og tre seksjonsledere (til sammen 50 %). Denne organiseringen bidrar til å sikre god tjenestekvalitet og en utviklingsorientert skole ettersom drift og utvikling foregår på lavest mulig nivå.
- Kulturskolen er fysisk samlokalisert med kulturskrinet (Den kulturelle skolesekken), og lærere involveres i kulturskrinets aktiviteter.
- Fellestid er avsatt til personalmøter og seksjonsmøter, og årlige medarbeidersamtaler bidrar til at ansatte har tilhørighet til organisasjonen og eierskap til kulturskolen.
- Korpsdirigenter og instrumentallærere er involvert i en 2-årig kompetanseheving i metodikken "Från øra til hjärta" v/ Lennart Winnberg, Musikhögskolan i Göteborg.
- Tilrettelagte lokaliteter for animasjon og video med "tenkerom" og "lagerom". En ungdomsgruppe i drama øver og har eksterne fremvisninger med praktisk lys-/lydbistand fra miljøarbeidere.
- Datalab med maskiner, keyboard og tegnebrett gir anledning til flerbruk innen både musikk og visuelle kunstarter.
- Arbeidspraksis for minoritetsspråklige kunstnere i samarbeid med mottaksskolen for flyktninger.





5.2 SUPPLERENDE OM LARVIK KULTURSKOLE

Innenfor kultur

Larvik kulturskole er den eneste av demokulturskolene som er lagt til kultursektoren i kommunen. Skolen har ikke et eget styringsorgan, men er direkte underlagt kommunestyret. Oppvekst og kulturkomiteen behandler og uttaler seg om saker, og kan også be om å få framlagt saker. Rådmannen (kulturskolens rektor) fremmer sakene overfor kommunestyret.

Verdigrunnlag

Larvik kulturskole har et verdigrunnlag som bakgrunn for sin virksomhet. Her ser skolen på:

- Kunst og kultur som metode
- Kunst og kultur er vårt viktigste verktøy i utviklingen av mennesket.
- Kunst og kultur er vårt viktigste verktøy i samfunnsutviklingen
- Kunstens egenverdi
- Læreren skal være en utøvende og skapende kunstner i møtet med elevene
- Vi møter den enkelte elev med det utgangspunktet eleven har. (Fra hjertet til hjertet)
- Gjennom kunstneriske uttrykksformer skal
 - eleven oppleve verdi, utvikle selvfølelsen og bli styrket som menneske
 - utgangspunktet være menneskets behov for å gi uttrykk for følelser, tanker og fantasier
 - alle lykkes og oppleve fremgang
 - prosessen være like viktig som resultatet
- Kvalitet i alle ledd
- Kulturskole for alle
- Kulturskolen er kommunens kulturelle ressurscenter.

Kvalitetssikring gjennom kommunal ordning med Norske Veritas.

Larvik kommune benytter Norske Veritas i kvalitetssikringen av virksomheten sin. Dette omfatter også kulturskoletilbudet, som hvert år gjennomgår en kvalitetskontroll. På denne måte analyseres og begrunnes virksomheten både overfor skolens ledelse og brukerne. Dette oppleves som en positiv prosess som skaper økt refleksjon om og innsikt i kulturskolen.

Samarbeid med andre.

En stor del av kulturskolens virksomhet foregår i samarbeid med andre. Dette er utenfor kulturskolens kjernevirksomhet, men skolen når mange brukere og personalets betydelige ressurs kommer hele lokalsamfunnet til gode. En del av disse samarbeidspartnere er:

- Barnehagene
- Barnevern
- Bibliotek
- Frivillig kulturliv
- Funksjonshemmede
- Helsesøstertjenesten
- HMS-tjenesten
- Kino
- Minoritetsspråklige
- Museene
- Pleie og omsorg
- Psykiatri, kommunal og fylkeskommunal
- Skoleverk
- Barne- og ungdomsskolene
- Videregående skole
- Sosialtjenesten
- Sykehus
- Næringsliv

Samarbeid med helse

Kulturskolen har et omfattende samarbeid med en rekke avdelinger innen helse i kommunen, både i forbindelse med barnevernet og språkopplæringen for innvandrere.

Samarbeid med barnevernet, sosialtjenesten, helsesøster-tjenesten, skolene hvor man finner fram til elever som selv ikke har ressurser til å oppsøke kulturskolen, det kan være både menneskelige og økonomiske ressurser.

- Finne fram til elevene
 - Skreddersy opplegg for den enkelte elev
 - Utvikle samarbeidsavtaler
 - Gjennomføre undervisningen
 - Kulturskolen møter barna på en måte som gjør at de finner ressursene sine. Sammenlignet med andre virkemidler er dette ikke dyrt, og vi ser resultatene fort. "Når barna lykkes her, blir de stolte av seg selv. Da lykkes de andre steder også". 2. Plass "Det nytter prisen" fra Helsedepartementet 2004.
- Kulturskolen har en grunnleggende filosofi som sier: "Kultur er vårt viktigste verktøy i integreringa". Larvik kulturskole har en rekke aktiviteter for innvandrere:

- Musikkgrupper
- Teater
- Visuelle kunstarter
- Fargerikt kaos

"Det målbare resultatet viser seg som framgang i norsk språk og språkforståelse. Elever som ofte er tapere i den vanlige skolehverdagen, ble i dette prosjektet vinnere."

Det gis også aktivitetstilbud til både demente og eldre i kulturskolens regi. Dette er tilbud hvor deltagerne selv er aktive.

Skolekorpse

Flere av korpse i kommunen har dirigent i samarbeid med kulturskolen. Medlemmene er ordinære elever i kulturskolen, og skolepengene faktureres til korpset. Dirigenter av skolekorpse i kommunen har 50 % stilling for å utføre de oppgavene som samlet sett er tillagt en dirigent, med gruppeprøver, konserter, reiser osv.

Kultur og næring

Den amerikanske forskeren Richard Floridas analyser av kulturens betydning for å skape attraktive og kreative



lokalsamfunn har vunnet gjenklang i Larvik kommune. Han har vært i byen og samlet et stort antall nøkkel-personer fra offentlig og privat sektor til sine foredrag.

Førskole

Samtlige kommunale barnehager i Larvik kommune har besøk av pedagoger fra Kulturskolen minimum 2 timer pr. uke. Aktiviteter i alle kunstuttrykkene musikk, dans, teater, visuelle kunst blir gjennomført i løpet av året.

Samarbeid med animasjonsfirma

Gjennom et nært samarbeid med og kjøp av tjenester fra et lokalt animasjonsfirma kan Larvik kulturskole tilby et opplegg i animasjon der forskjellige fagpersoner, animatører, instruktører osv i perioder arbeider med elevene. En slik organisering av tilbudet ville ikke vært mulig i kulturskolens egen regi.

Nytt bygg "sliperiet"

Høsten 2008 flyttet Larvik kulturskole inn i det ombygde "Sliperiet" i Larvik. Bygget rommer en rekke spesialrom, som øvingsrom for musikk, romslige, egnede lokaler for visuelle kunsthøgskole, animasjon og dans, og en stor øvingssal for korps, orkester og storband som gjennom uken kan disponeres av de frivillige organisasjonene. En konsertsal på hele 600m2 disponeres fullt ut av kulturskolen, men kan også lånes ut og leies ut til eksterne brukere. Tegninger av nybygget fins på

www.kulturskoleradet.no/Dokumentsamling.

Trondheim kommunale musikk- og kulturskole

Trondheim kommunale musikk- og kulturskole
Olavskvartalet
Olav Trygvassons gt. 2
7004 Trondheim
Tlf.: 72 54 66 71
Faks: 72 54 72 20
Tkmk.postmottak@trondheim.kommune.no
www.trondheim.kommune.no/
musikk-kulturskolen

Rektor: Vidar Hjemås



Kulturskolen er landets største med lange tradisjoner. Den har vært en foregangskulturskole, blant annet gjennom et vedvarende utviklingsarbeid. Skolen utmerker seg med sin bredde innen kunstfagene og med et regionalt tilbud til barn og unge med spesielle forutsetninger for musikk ("Lørdagsskolen"). Kulturskolen er et kompetansesenter for grunnskolene, fritidskulturlivet og ulike kulturinstitusjoner.

Det blir arbeidet systematisk med utvikling av tilbud som gjenspeiler det kulturelle mangfoldet i byen, blant annet innenfor internasjonal folkemusikk, dans, nysirkus, teater, breakdans osv. Kulturskolen medvirker også i flere internasjonale prosjekter.

Kulturskolen har en sentral rolle i det lokale arbeidet med Den kulturelle skolesekken.

Bakgrunn

Trondheim kommunale musikk- og kulturskole ble opprettet i 1973 og var en videreføring av Trondhjems musikksskole som ble etablert allerede i 1911. Skolen har i dag 4300 elevplasser og gir et bredspektret undervisningstilbud i musikk, visuelle kunstfag, teater, sirkus og dans. Skolen har et utstrakt samarbeid med skole- og utdanningsinstitusjoner i kommunen og med det frivillige og profesjonelle kulturlivet i Trondheim. Undervisningen foregår på 38 forskjellige skoler med hovedsete i byens kulturhus, Olavskvartalet.

Pedagogisk plattform

- Åpent opptak (tilpasset undervisning til alle interesserte – kvalitet i bredde og topp)
- Talentutvikling (lørdagsskole)
- Integrert kulturskolemodell (ressurssenter for skoleverket og kulturlivet)
- Desentralisert undervisning (undervisning

på skolene i bydelene og i spesialbygg med gode fasiliteter)

- Lave skolepengesatser (familiemoderasjon – friplassordninger, gratis utlån av instrumenter, ingen materiellavgifter)

Vektlagte områder som demonstrasjonsskole

Elever, lærere og ledelse ved Trondheim kommunale musikk- og kulturskole har lange tradisjoner med å ta imot besøk fra inn- og utland. Gjester får innsyn i skolens opplæringsfilosofi. Spesielt ønsker vi å bidra til kompetansedeling innen følgende områder:

- Modell for strykeopplæring i et helhetlig perspektiv: "Fra ministryker til TrondheimSolist"
- Lørdagsskolen
- Internasjonalt arbeid
- Den kulturelle skolesekken
- Modeller for samarbeid med skoleverket og musikk- og kulturlivet



³⁰ Vedtatt i Trondheim bystyre 18.6.2009

³¹ Universitetet i Trondheim (NTNUs Institutt for industriell økonomi og ledelse) søker om forskningsmidler for å dokumentere og evaluere organisering og ledelse av "strykerpyramiden" i Trondheim kommunale musikk- og kulturskole. Juni 2009.

5.3 SUPPLERENDE OM TRONDHEIM KOMMUNALE KULTURSKOLE (TKK)

Organisering

Trondheim kommunale kulturskole er en byomfattende enhet som rapporterer til rådmannen ved kommunal-direktør for oppvekst og utdanning. Undervisningen fordeler seg på 38 grunnskoler og 2 egne undervisningslokaler. Dette gjør at en stor del av elevene får sin kulturskoleundervisning på en nærscole, gjerne i forlengelsen av skoledagen. I noen bydeler er det opprettet kulturskolesentra ved skoler som er særlig tilrettelagt for kulturskoleundervisning. Det er en godt innarbeidet praksis at kulturskolen tas med i planleggingen av nye skolebygg i Trondheim.

Administrasjonen i Trondheim kommunale kulturskole holder til i byens kulturhus samlokalisert med Institutt for musikk ved NTNU (konservatoriet) og Trondheim symfoniorkester. Her er det også lærerbibliotek og øvingsrom/lærerkontor. I tillegg er dette hovedbasen for musikkundervisningen og for skolens forestillinger og konserter.

Visjon for Trondheim kommunale kulturskole (TKK)³⁰

Kulturskole for alle!

Barn og unge i Trondheim skal uavhengig av sosial, økonomisk eller kulturell tilhørighet ha lik rett til elevplass ved kulturskolen.

Mål

- Innen 2015 skal kulturskolen ha åpent opptak, det vil si cirka 6500 elevplasser fordelt på ulike fagområder
- Kulturskolen skal gi et bredt tilbud om opplæring i kunsthøgskole
- Kulturskolen skal inkludere og videreutvikle talenter uavhengig av sosial bakgrunn og kulturuttrykk
- Kulturskolen skal rekruttere elever til høyere kunsthøgskole
- Lave skolepengesatser og gode friplassordninger skal sikre at tilbudet er reelt for alle interesserte (målgruppe i alder 1 - 20)

- Kulturskolen skal utvikle et lavterskeltilbud til elever på skoler med særlig lav rekruttering.
- Tilbudet blir lagt til SFO-tid og skal gis til elever på småskoletrinnet
- Det utvikles kurs og workshops av kortere varighet for å redusere ventelister og for utprøving av nye fagområder
- Kulturskolen skal utvikle sin rolle som lokalt ressurscenter for barnehage, grunnskole, videregående opplæring og øvrig kulturliv
- Kulturskolen skal ha tilpassede lokaler sentralt og i bydelene
- Ulike kunst og kulturterapeutiske retninger skal inngå i skolens tjenestetilbud

Som demonstrasjonskulturskole er særlig følgende temaer etterspurt:

Fra minifiolinist til Trondheimssolist

Ministrykeropplegget er et undervisningsprogram for førskolebarn på fiolin og cello. Opplegget baseres på at elevene får undervisning sammen med en av foreldrene. Undervisningen foregår i grupper - noe som gir samspill fra første time. Dette gjør elevene trygge på å spille for hverandre, samtidig som de lærer av hverandre.

Miniopplegget som over år er utviklet ved Trondheim kommunale kulturskole bygger på en gehørs- og lekbasert metodikk hvor elevene blir kjent med melodistoffet gjennom sang og lek før det overføres til instrumentet. Opplegget forutsetter instrumenter i små størrelser og et utstrakt samarbeid mellom lærere som arbeider i team med parallelllagt undervisning. Dette gjør det mulig med jevnlig samspill i store grupper (spellemannslag).

Etter hvert som elevene behøver nye utfordringer er vegen kort til aspirantorkester, skoleorkester, kammergrupper og talentutviklingsprogrammet "Lørdagsskolen" som samarbeider med Unge Musikere og Trondheimssolistene.³¹

Lørdagsskolen

Lørdagsskolen er et talentutviklingsprogram for viderekomne elever som er spesielt interesserte og har særlige forutsetninger for musikk. Det er opptaksprøve for å komme inn på Lørdagsskolen. Elever fra andre kommuner i Midt-Norge kan også søke om elevplass.

Den kulturelle skolesekken (DKS)

Musikk- og kulturskolen har gjennomføringsansvar for realiseringen av DKS i Trondheim. For denne oppgaven har skolen fått overført to stillinger, en DKS-koordinator (som inngår i rektors ledergruppe) og en turnélegger. Det er etablert gode samarbeidsmodeller mellom grunnskolen og kulturskolen for gjennomføring av DKS-prosjekter.

Internasjonalt arbeid

Trondheim kulturskole har gjennom flere år utviklet et nært samarbeide med kulturinstitusjoner i vennskapsbyene Ramallah (Palestina), Petach Tikva (Israel) og Darmstadt (Tyskland). Sentralt står det mangeårige samarbeidet som musikk- og kulturskolen har utviklet med kulturinstitusjoner for barn i det sørlige Afrika gjennom bistandsprogrammet UMOJA i regi av Norsk kulturskoleråd og Utenriksdepartementet.

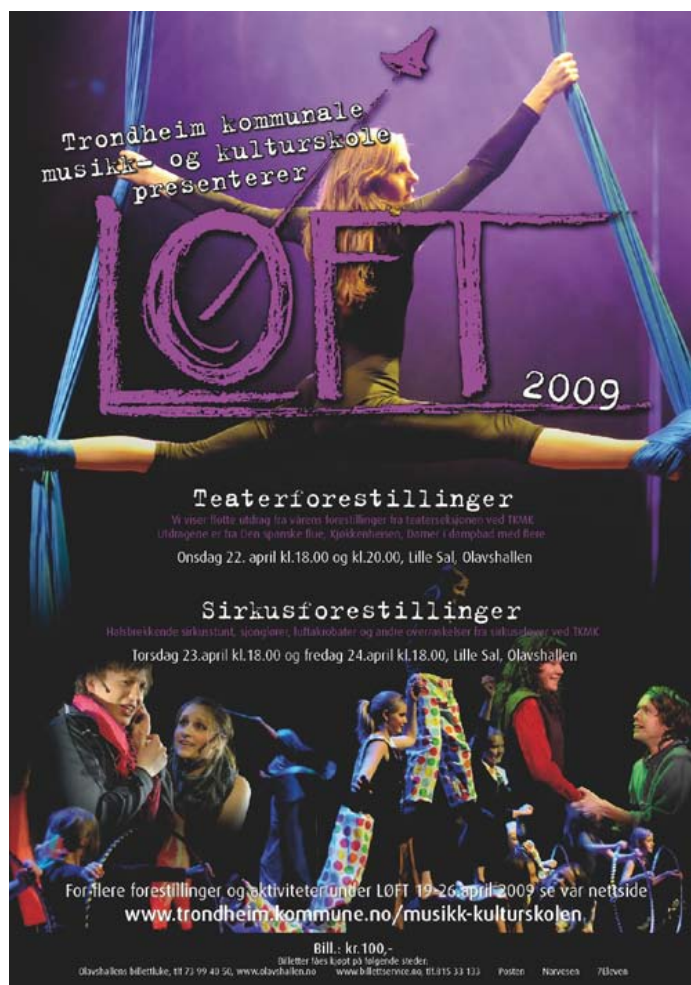
I det offentlige rom

Som en helt naturlig del av skolens pedagogiske profil hører opptredener, forestillinger og utstillinger - framvisninger av elevenes arbeid.

Kulturskolens elever bidrar med kunstneriske innslag ved en rekke anledninger. Dette kan være innslag ved konferanser, møter, kommunale mottagelser, opptredener på sykehus og andre helse- og aldersinstitusjoner m.m. Hvert år blir det registrert over 300 slike opptredener av Trondheim kommunale kulturskoles elever. Denne virksomheten betraktes som en viktig del av skolens aktivitet og gis som et gratis tilbud til byens befolkning. Mange av "oppdragsgiverne" ønsker å gi noe tilbake til skolen. Eventuelle bidrag går til kulturskolens stipendfond.

Storbynettverk

Kulturskolene i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger, Kristiansand S, Oslo og Bærum inngår i et storbynettverk som møtes jevnlig og utveksler erfaringer. Nettverket fungerer både som en samlet gruppe og som samarbeidsforum mellom enkelte skoler i gruppen.



Time kulturskule

ROGALAND

Time kulturskule

Ola Barkvedsveg 16
Postboks 407,
4349 Bryne

Telefon 51 77 64 10
Telefaks 51 77 64 11

kulturskolen@time.kommune.no
www.timekulturskule.no

Rektor Astrid Fjeld



JURYENS BEGRUNNELSE

Time kulturskule utmerker seg ved at fleksibelt metodevalg og elevmedvirkning står i sentrum. De har utstrakt samarbeid med aktører utenfor egen organisasjon. Kulturskolen har en fleksibel organisering av undervisningen som resulterer i grupper satt sammen på tvers av alder, instrument og skolekrets. Time kulturskule når mange, og skolen har høy deltakelse av innvandrere i vanlige kulturskoleaktiviteter. Spennende er også samarbeidet med språkstasjonen i forbindelse med norskopplæring for voksne. Time kulturskule har gode tilbud for barn og unge med psykiske og fysiske funksjonshemninger. Kulturskolen i Time er en sentral aktør i forbindelse med gjennomføringen av "Den kulturelle skolesekken" i kommunen. De har en god ressursutnyttelse ved samlokalisering og felles lærerstilinger.

Bakgrunn

Time kulturskule ligg sentralt i Time kommune på Jæren, Rogaland fylke, 30 km sør for Stavanger. Kulturskulen er organisert saman med skular, barnehagar, PPT, språkstasjon, helsestasjon og barnevern i tenesteområdet Oppvekst.

Time kulturskuleule vart oppretta som kommunal musikksskule i 1971. Skulen har i dag ca. 575 elevplassar fordelt på fagområda musikk, dans, drama, kunsthag og tilbyr undervisning for barn og unge i alderen 0 – 16 år. I tillegg kjem skulekorpsmedlemmer og elevar som får tilbod om opplæring av kulturskulelærarar via grunnskule og barnehage.

Administrasjonen og hovudvekta av undervisninga er lokalisert saman med barneskulen i Bryne sentrum. Kulturskulen er sentralisert med noko undervisning lagt til distrikta. Skulen har i underkant av 11 årsverk fordelt på 25 tilsette.

Skulen har høgt kvalifiserte pedagogar og kunstnarar. Undervisninga fokuserer på utvikling og nytenking. Om lag to årsverk går til kommunen sine fem skulekorps.

Visjon

"Alle barn og unge har oppvekstvilkår som gir dei lyst på livet og evne til å meistra det."

Pedagogisk plattform

Time kulturskule er eit kunstnarisk og kulturelt veksthus med verdi for den enkelte og fellesskapet.

Skulen har tilpassa undervisning som gir rom for livsglede og stimulerer til læring og utvikling.

Den enkelte eleven vert møtt med tru på at han kan, har mange sterke sider og vil få til noko.

Alle vert møtt med likeverd og respekt.

Med vekt på kvalitet og nyskaping har skulen utvikla opplæringsmodellar med fokus på samspel og sosiokulturell læring.

Kollegasamarbeid er fundamentet for fagleg kreativitet og kvalitet i undervisninga.



Dette kan vi vise fram

Time kulturskule har utvikla seg frå ein tradisjonell musikksskule til eit lokalt kompetansesenter innan musiske og estetiske fag. Skulen har kontinuerleg fokus på fleksibel opplæring med samarbeid basert på kvalitet og glede.

- Integrering/kulturelt mangfald:
 - Elevplassar til framandspråklege barn og unge
 - Fagtilbod for barn, unge og vaksne med spesielle behov
 - Samarbeid med språkstasjon
 - Språkpraksisplass for vaksne
- Metodeutvikling og tilrettelegging for auka bruk av samspel i undervisninga
- Utvikling av fagplanar og årsplanar
- Tverrfagleg satsing og prosjektarbeid
- Skapande og lærande samarbeidsmiljø for dei tilsette
- Tolærarsystem for gruppefag
- Kulturskuleveke med vekt på kurs/workshops for elevane og konsertar på mange arena
- Utovervend verksemd - "overrisle nærmiljøet"
- Modellutvikling av tettare samarbeid med grunnskular
- Modellutvikling for tettare samarbeid med barnehagar
- Sal av tenester og samarbeid med frivillige lag og organisasjonar





5.4 SUPPLERANDE OM TIME KULTURSKULE

Organisering

Time kulturskule tilhører oppvekstsektoren i kommunen og har egne lokale knytte til Bryne skule. Kulturskulen har sambruk med grunnskulen om undervisningslokale og salar for konsertar og førestillingar. I tillegg brukar kulturskulen ofte kulturhuset sine salar til konsertar, førestillingar og utstillingar.

Kvalitetsnormer

Den tildelte undervisningstida pr. veke varierer frå ein mal på 20 minutt, for individuell vokal og instrumental-undervisning, til 45-120 minutt i gruppefag. Elevar som har individuell ressurs går, fast eller i periodar, i lag med andre elevar. Dei får dermed meir undervisningstid. Lærarane har ansvar for å tilpassa opplæringa og kan organisera undervisninga i smågrupper eller i veksling mellom einetimar og gruppesamlingar. Alle elevar på song og instrument har tilbod om samspel. Det er utarbeidd fagplanar og årsplanar.

Tolærarsystem er innført i alle gruppefag bortsett frå dans og "Musikk fra livets begynnelse". Det pedagogiske personalet er organisert i team og fagseksjonar.

Læring og utvikling av elevane

Time kulturskule har som mål å gi opplæring som stimulerer til utvikling, oppleving i og begeistring for estetiske fag. Teorien om mennesket sine mange og samansette intelligensar vert nytta i møtet med den enkelte. Eleven vert møtt med tru på at han kan, har mange sterke sider og vil få til noko. Skulen har kontinuerleg fokus på fleksibel opplæring og tverrfagleg samarbeid.

Vi har fokus på elevmedverknad og foreldremedverknad gjennom informasjon og involvering. Vi gjennomfører foreldresamtale for alle som har instrumental og vokalundervisning.

Alle føresette og elevar er med på felles oppstart av skuleåret der administrasjon og lærarar ved kulturskulen presenterer fag og opplegg. Alle elevar er med på minimum 2 førestillingar eller konsertar kvart skuleår.

Lærarane i Time kulturskule har gjennom fleire år medvite prøvd ut alternative modellar og metodar for meir bruk av samspel i undervisninga. Ei medviten samling av mest mogleg undervisning på ein stad, der fleire lærarar arbeider på same tidspunkt, gjer det enklare å få til gode løysingar på tvers av instrumentgrupper.

Kulturskulen har som målsetting å vera synleg i lokal-samfunnet og har stor grad av samarbeid med det frivillige kultur- organisasjonslivet, barnehagar og grunnskulane. Kulturskulen gjennomfører kvart år fleire store egne prosjekt og oppsettingar med fokus på tverrfagleg prosjektsamarbeid. Kulturskulen har egne prosjekt for ungdom.

Med inspirasjon frå dei nye gruppefaga i kulturskulen, har det gjennom fleire år vore gjennomført ulike forsøk med utprøving av nye undervisningsmodellar for instrumental- og vokalopplæringa. I slike høve har den vanlege timeplanen i periodar blitt løyst opp og erstatta av ulike former for gruppeundervisning. Dette gir fleksibilitet i opplæringa. Elevar med minoritetsbakgrunn har i denne ordninga ein svært god arena til fellesskap og naturleg samhandling med andre elevar i kommunen. Metoden har utvikla seg over tid, gjennom prøving og feiling. Erfaringa er at elevane på



denne måten får eit tilbod som i større grad gir rom for livsglede og allsidig læring.

Årvis kulturskuleveke med vekt på kurs/verkstader for elevane og konsertar på mange arena har desse hovudmåla:

- Elevar og lærarar får utfordringar og lærer noko nytt
- Elevar får samarbeida på tvers av alder, fag og skulekrins.
- Kulturskulen er synleg i kommunen.

Før fast innføring av dei nye gruppetilboda innan kunstfag, dans og drama og skapande skriving, blei faga starta opp som korte prosjekt- eller forsøksordningar. Frå hausten 2008 er Skapande skriving fast fag ved kulturskulen og skulen har dermed alle fem fagområda. Før fast innføring av dei nye gruppetilboda innan kunstfag, dans og drama og skapande skriving, blei faga starta opp som korte prosjekt- eller forsøksordningar. Frå hausten 2008 er Skapande skriving fast fag ved kulturskulen, og skulen har dermed alle fem fagområda.



Overrissling i nærmiljøet

Kulturskulen i Time får svært ofte spørsmål om å bidra med kunstnariske innslag i nærmiljøet. Dette ser vi som gode lærings- og meistringsarenaer.

Elevar og lærarar deltek gledeleg med innslag for ulike lag og foreiningar, på konferansar, på eldresentre, i kyrkja eller i kommunale møte og tilskipingar.

Integrering/kulturelt mangfald

Kulturskulen prioriterer elevplassar til framandspråklege barn og unge og samarbeider med språkstasjon.s

Etter ein prøveperiode er ”musisk gruppe” nå fast fag ved kulturskulen. Dette er eit tilbod om spesielt tilrettelagt undervisning, der elevane har med seg føresette eller støttekontakt. Elles har kulturskulen i mange år hatt tilbod til vaksne med ekstra behov for tilrettelegging.

Skapande og lærande samarbeidsmiljø for dei tilsette

Kulturskulen er i hovudsak sentralisert til Bryne skule for å skapa eit best mogleg kompetansestøttande miljø for dei tilsette. I utarbeiding av mål og satsingsfelt ved skulen er dei tilsette involverte i prosessen. Alle tilsette tilhøyrrer minst ein fagseksjon som er tillagt ulike ansvarsområde, dette gjeld også tilsette i skulekorps.

Lærarane har gode arbeidsrom med pc, telefon og det ein elles treng i det daglege arbeidet. Alle tilsette har kontortid/arbeidstid nedfelt i arbeidsavtalen sin. Det er organisert fellespause for lærarane kvar dag. Stor grad av tverrfagleg samarbeid og tolærarsystem gjer at dei tilsette har god innsikt i fagområda til kvarandre. Mange fellesprosjekt for og ilag med elevane bidreg til at kulturskulen er ein lærande organisasjon. Kulturskulen sine tilsette er sterkt involverte i produksjonar for både Den kulturelle skulesekken og Den kulturelle spaserstokken.

Erfaringar frå demoperioden

Område ved skulen vår som vore etterspurd i demoperioden, er bl. a.

- tverrfagleg prosjektarbeid ilag med grunnskule og barnehage
- tilrettelegging og organisering av samspel
- teamarbeid og tolærarsystem
- bygging av godt arbeids- og læringsmiljø for dei tilsette

Kulturskulen er svært klar på å ha ein tilgjengeleg administrasjon. Det vert arbeidd systematisk i forhold til verdier, service og kommunikasjon. Vi har ein levere regel som seier at vi skal gjera kvarandre gode gjennom å yte service, gje og ta imot tilbakemeldingar, dela kunnskap og ferdigheiter og heia fram gode idear.

”Me byggjer det gode i oss når me gjer det gode ikring oss”. (Arne Garborg)

Tolga kulturskole

HEDMARK

Tolga kulturskole
2540 Tolga

Telefon 62 49 65 30
Telefaks 62 49 65 33
kulturskolen@tolgaskole.no
www.tolga.kommune.no

Faglig leder Berit Konstad Graftås
Virksomhetsleder Randi Gran Tørring



JURYENS BEGRUNNELSE

Kulturskolen i Tolga er gjennom kreativitet og samarbeid en drivkraft i en liten kommune der grunnskolens elever deltar i kulturskolens tilbud. Kulturskolen fremhever seg blant annet med en modell for organisering med grunnskolen i Tolga. Organiseringen har styrket det faglige samarbeidet mellom grunnskolen og kulturskolen, her fleksibilitet i forhold til tidspunkt for undervisningen og samarbeid om pedagoger. Skolen har samarbeid med barnehagen med spesielt fokus på sang. Skolen kan vise til god bredde i tilbudet som musikk, dans, animasjon, skapende skriving, billedkunst drama. Tolga har tatt imot mange flyktninger, og kulturskolens tilbud er viktig i kommunens integreringsarbeid. Kulturskolen har utviklet et interkommunalt samarbeid med nabokommuner for å gi viderekomende elever ekstra utfordringer og styrke elevenes faglige og sosiale nettverk.

Bakgrunn

Tolga kommune, med 1700 innbyggere, ligger i Nord-Østerdalen i Hedmark. Kommunens fortrinn og særpreg er vakker natur, et godt samhold og gode oppvekstvilkår, med Tolga kulturskole som en drivkraft i et rikt kulturliv. Vi gir et bredt tilbud, favner mange og lar talenter utvikle seg, og enere løftes fram. Foreldre og lokalsamfunnet for øvrig har høye forventninger til oss, og engasjementet er sterkt.

Kulturskolen ble opprettet i 1987. Grunnskolen har 260 elever, og kulturskolen hele 220 elevplasser. 90 % av elevene er i grunnskolealder. Gjennom vårt samarbeid med barnehagene får også alle barnehagebarn et tilbud fra oss. Vi sysselsetter ca. 4,5 årsverk, med 13 ansatte herav 11 pedagoger. Kulturskolen har faste opplæringstilbud innen musikk, drama og judo. I tillegg har vi mange prosjektbaserte tilbud som dans, animasjon, skapende skriving og musikk fra livets begynnelse.

Pedagogisk plattform

Vi er kommunens kulturelle ressursenter og arbeider svært tett sammen med grunnskole,

barnehager og det frivillige kulturlivet i kommunen. På denne måten møter vi eleven på flere arenaer og lærer å kjenne eleven som et "helt" menneske. Ved å ta utgangspunkt i elevens sosiale, kulturelle og faglige behov gir vi den enkelte et godt tilbud.

Kulturskolen er bevisst på å ansette personale med meget høy fagkompetanse. Pedagogene bidrar til opplevelse, utfoldelse, mestring, inspirasjon og personlig utvikling hos elevene ved å gi opplæring tilpasset elevenes individuelle forutsetninger og behov. Vi arbeider kontinuerlig for å videreutvikle oss og legger vekt på nyskapende arbeidsmåter på tvers av faggrenser.

Dette kan vi vise fram

Eleven i sentrum

Hele kulturskolens virksomhet er basert på å gi den enkelte elev et best mulig tilbud.

Verktøy for planarbeid: Framtidsfortellingen

- De ansatte har sammen utarbeidet Framtidsfortellingen, som beskriver den kulturskolen vi ønsker å være ved utgangen av 2008

- Gjennom denne kreative, visjonære prosessen har hele personalet fått eierskap til fortellingen og planene
- Konkretiserer hva vi vil at elevene skal oppnå gjennom å være elev hos oss
- Utgangspunkt for skolens handlingsplaner som utarbeides for ett år om gangen
- Inspirasjon og veiviser i kulturskolens hverdag

Organisatorisk samarbeid kulturskole – grunnskole

- Felles virksomhetsleder, merkantil tjeneste og utstyrspark
- Samlokalisering
- Egen faglig leder som er en del av lederteamet ved grunnskolen
- De fleste pedagogene underviser både på skolen og på kulturskolen, mange av dem i hele stillinger. Dette gir faglig tyngde, fleksibilitet og kontinuitet, og de ansatte får god kjennskap til den enkelte eleven. Ved å selge tjenester, også til frivillig kulturliv, utnytter vi de ansattes kompetanse godt og kan tilby dem større stillinger.

Samarbeid kulturskole – grunnskole om organisering av opplæring

- Desentralisert undervisning
- Gjensidig fleksibilitet mht. tidspunkt for undervisningen
- Elevene kan få kulturskoleopplæring i skoletida
- Skolen organiserer leksehjelp mens kulturskoleelever venter på opplæring

Samarbeid kulturskole – grunnskole om Alternativ læringsarena

- Formelt er Alternativ læringsarena grunnskolenes ansvar og et tilbud til enkelte elever eller elevgrupper med særskilte utfordringer
- Springer ut fra et behov som skolen observerer og melder fra om til kulturskolen
- Kulturskolen lager et passende opplegg over kortere eller lengre tid
- Innholdet varierer, men gode opplevelser, mestring og glede står i sentrum

Samarbeid med det frivillige kulturlivet og andre organisasjoner

- Kulturskolen er svært synlig i lokalsamfunnet gjennom samarbeid med mange instanser (se figur)
- Vi tar hånd om all instrumentalopplæring for medlemmer av skolemusikkorpset. Alle må gjennomføre to års aspirant-



Figur: Tolga kulturskole, en drivkraft i lokalsamfunnet

opplæring hos oss. Som medlemmer av hovedkorpset velger de fleste å fortsette opplæring ved kulturskolen, i tillegg til de ordinære øvingene i korpset

- Lokale musikere og instrumentmakere har kurs i lokale musikktradisjoner
- Flere kor og korps kjøper dirigenttjenester av oss

Kulturelt mangfold

Tolga kommune er den kommunen i Hedmark som har tatt imot flest flyktninger i forhold til folketallet. Kulturskolens arbeid viser gode resultater i integreringsarbeidet, ikke minst i forbindelse med grunnskolenes alternative læringsarenaer. I kulturskolens regi knyttes bånd mellom elevene, og verdifull sosialisering foregår uten at den særskilte tilretteleggingen for enkeltelever blir for tydelig. Vi har kulturmedarbeidere med minoritetsbakgrunn som har ansvar for opplæring i disipliner som judo og afrikansk dans og musikk.

Bredde og topp

For å gi viderekomne elever ekstra utfordringer i mer homogene grupper enn vi kan tilby alene, og for å styrke faglig og sosialt nettverk og gi innsikt i andre nasjoners kulturuttrykk, er vi med i to flerkommunale prosjekter, "Samspill på tvers" og "Storveis underveis" (i samarbeid med kammermusikkfestivalen Vinterfestspill i bergstaden).



5.5 SUPPLERENDE OM TOLGA KULTURSKOLE

I Tolga kommune ønsker skoleeier å skape et helhetlig oppvekstmiljø for barn og unge, der eleven er i sentrum.

Grunnskole og kulturskole ser på sine samlede ressurser faglig for å nå kompetansemål. De gir et utvidet skoletilbud der kulturskolen ses på som en viktig ressurs sammen med grunnskolen.

Politikerne i Tolga ser på kulturskolen som en "investering" i framtida.

Kulturskolen spiller svært godt på lag med lokalsamfunnet og bruker nærmiljøet, naturen og kulturtilbudet omkring aktivt, hele året. En annen grunnpilar for skolen er at hvert barn hver dag skal oppleve mestring på sitt nivå.

Identitet

En vil at barn og unge skal bli godt kjent med bygda si og stolte av stedet der de bor.

Lokal velvilje

Tolga kulturskole ønsker at den tjenesten som tilbys springer ut fra behov og ønsker i lokalsamfunnet. Ofte opplever en at kulturskolen oppsøkes med forespørsler om felles aktiviteter. Mange ikke-vestlige barn beriker skolemiljøet med sitt mangfold.

Barnehage, skole og kulturskole– røtter i fortida, tro på framtida

For oss står elevenes opplevelse, utfoldelse, mestring og utvikling i sentrum.

Vi arbeider svært tett sammen med barnehage, grunnskole og frivillig kulturliv. På denne måten møter vi barna på flere arenaer og lærer å kjenne eleven som et «helt» menneske. Den enkelte får et godt og tilpasset tilbud fordi vi tar utgangspunkt i elevens sosiale, kulturelle og faglige behov.

Kulturskolen – en drivkraft i et rikt kulturliv

Vi har et bredt tilbud, favner mange, lar talenter utvikle seg og enere løftes fram. Kulturarrangementer fungerer som sosialt lim i møtet mellom skole, kulturskole og nærmiljø. Foreldre og lokalsamfunnet har høye for-

ventninger til kulturskolen, og et stort, entusiastisk og begeistret publikum skaper gode arenaer for elevenes utvikling.

Faste og prosjektbaserte tilbud

De fleste av skolebarna i kommunen er elever i kulturskolen. Det er faste opplæringstilbud innen musikk, teater og judo, og prosjektbaserte i dans, animasjon, instrumentmakerkurs, skapende skriving og «Musikk fra livets begynnelse».

Forestillinger er gode mestringsarenaer

Elevenes formidling av sin mestringsglede står sentralt hos oss, og de deltar på konserter og forestillinger fra de er debutanter. Da kombineres gjerne mange kunstneriske uttrykk, og elevene får erfaring i å vise fram sitt talent i en profesjonell ramme, på en måte som gjør dem stolte over egne prestasjoner.

Utvidet skoletilbud

Etter avtale med foresatte og grunnskolene kan elever ha undervisning i en utvidet skoledag. Erfaringer: Mange flere elever får muligheten til å gå i kulturskolen. Elevene får et positivt avbrekk i skoledagen og kommer motivert tilbake. Dette gir positiv smitteeffekt: Flere vil gå i kulturskolen. Elevene er mer opplagt på dagtid. Lærerne i kulturskolen får en arbeidsdag der de fleste er ferdig før kl 17.





Kulturelt mangfold - Judo

I Tolga kulturskole er judo disiplin. Vi oppnår god sosialisering og integrering blant kommunens innbyggere. På denne måten når vi ut til elever som vi ellers ikke ville nådd. Etter 3 år med judo har vi oppnådd flere oppgraderinger på belte og mange nye rekrutter til andre tilbud i kul-

turskolen. Læreren er også engasjert som kursholder i afrikansk dans og musikk. Han har hel stilling som kulturarbeider på Tolga skole.

Kulturskolen er tilgjengelig for alle! Uavhengig av hvor i bygda eleven bor.

Vi har desentralisert undervisning i og utenom skoletid.

Tolga kulturskole i praksis "kulturskole integrert i grunnskolen"

Kulturskolen er fysisk lagt i samme bygg som Tolga grunnskole. Dette gir muligheter til sambruk av tilpassede lokaler. Ansatte har felles personal-, arbeidsrom

og møtearenaer. Den teamorganiserte ledelsen ser på grunnskolen og kulturskolen ut fra et felles ansvar for barns oppvekstkår. Denne samhandlingen i planlegging skaper optimal koordinering og utnyttelse av faglige og tekniske ressurser mellom skoleslagene.

Hele stillinger for lærere

Kulturskolen vektlegger å skape så store stillinger som mulig for lærerne. Av ti pedagoger, er seks i hele stillinger i kommunen, i kombinasjoner som f.eks. mellom grunnskole, kulturskole, organist, salg av tjenester til det frivillige kulturliv, medvirkning i Dks-prosjekter osv. Dette gir kulturskolelærerne funksjonelle stillinger, faglig tyngde, fleksibilitet og kontinuitet. Kommunen får benytte og beholde faglig kompetanse. Kulturskolen søker hele tida etter nyskapende arbeidsmåter på tvers av faggrenser. Ved å samarbeide om stillingene får vi lærere som treffer elevene på flere ulike arenaer i løpet av uka. Det oppstår muligheter for å se på den enkelte elevs ferdigheter og interesser fra flere sider og legge opp til aktiviteter som kanskje ellers ikke ville ha blitt satt i verk.



³² "Frivillige musikkaktiviteter for barn og unge", Norsk kulturråd 1975

³³ Per Dalin Music Education for All, IMTEC 1981

³⁴ Grunnskolerådets informasjonshefte nr 25 /1983

6 FORSØK, UTREDNINGER OG STORTINGSMELDINGER

6.1 KORT HISTORIKK

Mer enn 40 års utvikling utgjør forhistorien til kulturskolenes plassering i strategiplanen *Skapende læring*, og den ideologiske basis for vår tids kulturskole. Allerede Brasetutvalgets utredning fra 1975³², mente at de kommunale musikkskolene måtte samordnes med det offentlige skoleverket for at tilbudet om musikkopplæring skulle nå ut til alle barn og unge.

Samordnet musikkforsøk i Trondheim, Bjugn og Sandnes (1974-81) bekreftet og befestet den ideologi som fortsatt ligger til grunn for kulturskolevirksomheten, med åpent opptak og lave skolepengesatser som sosiale grunnpilarer. Sentralt i forsøket sto modeller for samarbeid mellom musikkskole, grunnskole og lokalt musikkliv.³³ Grunnskolerådet utarbeidet på bakgrunn av forsøksvirksomheten "Kommunal musikkopplæring"³⁴, som i særlig grad omhandlet organisering og samordning av musikkopplæringen på grunnskolenivå. Forsøksmusikkskolene i Trondheim, Bjugn og Sandnes fikk i 1978 den første statsstøtten på kr 50 000 for å gjennomføre åpent opptak. Den første generelle statsstøtteordning ble foreslått under en interpellasjonsdebatt reist av Kjell Magne Bondevik i Stortinget 6. februar 1980.

Debatten viste stor enighet om at staten måtte ta sin del av utgiftene ved driften av de kommunale musikkskolene, og flere pekte på prinsippet om åpent opptak, og lave – helst ingen – skolepenger. Det ble vist til at musikkskole og grunnskole burde kunne sees i sammenheng, og at alle kostnadene med offentlig musikkundervisning gikk inn som en del av utgiftene i skoleverket. Følgende forslag ble oversendt regjeringen:

"Departementet anmodes om å legge fram for Stortinget forslag til ordninger for statsstøtte til kommunale

musikkskoler bl.a. basert på forsøkene med integrering av musikkskole og grunnskole".

Alle musikkskolene ble omfattet av ordningen fra 1982 etter at Stortinget vedtok en ramme for statsstøtten på 5 mill. kroner. Året etter fulgte Stortinget opp med en økning av støttebeløpet, nå til 6,5 mill kroner. I 1984 foreslo Regjeringen en økning til 8,9 mill kroner.

Dugstadutvalget la i 1989 fram innstillingen "Musikkskolene, en dynamo i det lokale skole- og kulturmiljøet". Utvalget viste til at musikkskolene, i tillegg til sin egenverdi, også hadde positive ringvirkninger for barnehage, skole, kultur – og fritidssektoren. De foreslo utarbeiding av en plan i kommunen for samordning mellom disse, og understreket at planen måtte inneholde tilbud til funksjonshemmede. Musikkskolen måtte ha åpent opptak; det vil si ingen opptaksprøve, og at ingen søkere måtte vente mer enn ett år før de ble tilbudt plass. Utvalget foreslo også at det ble fastsatt en øvre grense for foreldrebetaling, og være friplassordninger for de som trengte det. En øremerking av midler ble også foreslått, med en fast fordelingsnøkkel mellom stat, kommune og brukere med henholdsvis 45/45/10 prosent av utgiftene, pluss en særskilt øremerking for funksjonshemmede.

I *St.mld. nr. 40 (1992-93) Vi smaa, en Alen lange*, vurderte kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bl.a. Dugstadutvalgets tilrådinger, og sluttet seg til de fleste av disse. Meldingen er vesentlig for forståelsen av den politiske tenkningen om forholdet mellom grunnskole, nærmiljø og kunst - og kulturinstitusjonene, herunder de kommunale kulturskolene, som utgangspunkt for å skape et helhetlig oppvekstmiljø for barn og unge. Departementet nevnte i tillegg bl.a. følgende tiltak:

- interkommunalt samarbeid for små kommuner

- at erfaringene fra kunstscoleforsøkene ble videreført, og at kommuner som ønsket det kunne legge inn billedkunst som en del av et samlet kunst/kultur og musikkskoletilbud
- at det er et mål at antall musikkskoleelever utgjør minst 30% av alle grunnskoleelever

I *St.meld. nr. 61 (1991-92) Kultur i tiden*, trakk Kulturdepartementet kulturpolitikk for barn og unge fram som et satsingsområde, og la vekt på deres egen skapende, kreative aktivitet. Samarbeidet mellom grunnskolen, musikkskolen, kunstnere og det øvrige kunst- og kulturliv ble sett på som grunnleggende, og at tilbudet måtte kvalitetssikres, både i kunstnerisk og pedagogisk forstand. I handlingsplanen *Broen og den blå Hesten* (1996) utarbeidet Kulturdepartementet og Utdanningsdepartementet i fellesskap et konkret hjelpemiddel i oppfølgingen av denne meldingen.

Samme år utgav Norsk Kulturråd Kulturskolehåndboka i samarbeid med Norsk Musikkskoleråd. Den omhandlet i særlig grad etablering og utvikling av kunst og kulturskoler, og var et viktig dokument i prosessen fram til å definere dagens kulturskole.

Eikemo-utvalget (1998) leverte sitt arbeid under tittelen *"Kulturskolen – kunststykket i kommunenes satsing for et rikere lokalmiljø"*. Utvalget oppsummerte det som da var situasjonen for kulturskolene, og kom med en rekke oppfølgingsforslag og anbefalinger, bl.a.:

- at tilbudet i prinsippet gjøres gjeldende for alle innbyggerne i kommunen
- at antall elever tilsvarer minst 30 % av grunnskoleelevene
- at tilbudet omfatter både musikk og andre kulturuttrykk, minst 3 innenfor musikk og 3 innenfor andre kulturuttrykk.
- at det organiseres tilbud for viderekomne elever ("lördagsskole") i hvert fylke/region, lokalisert til en av de større og sentralt beliggende kommunene.
- at det utarbeides en ny rammeplan for musikk- og kulturskolen
- at det tilsettes en ansvarlig leder/rektor ved hver musikk- og kulturskole
- at undervisningspersonalet kan ha både formell og reell kompetanse
- at det bør tilbys desentralisert musikk- og kulturskolepedagogisk utdanning
- at undervisning i prinsippet legges nærmest der elevene bor. Dette særlig for elever i førskolealder og grunnskolens småtrinn
- at musikk- og kulturskolen har et eget sted hvor skolen kan ha sin administrasjon, egne arbeidsrom for lærerne og hvor deler av undervisningen kan gis i tilpassede lokaler.
- at statstilskuddet til kommunenes musikk- og kulturskole drift videreføres øremerket tilskudd ut fra følgende betingelser:
 - skolen skal være eid og drevet av kommunen
 - skolepengene, elevenes egenbetaling, skal ha en øvre grense beregnet ut fra den foreslåtte fordelingsnøkkelen. (10/45/45 skolepenger/stat/kommune).

6.2 ST.MELD. NR. 39 EI BLOT TIL LYST (2002-2003)

Den direkte forløperen til beskrivelsen av kulturskolens plass og rolle i *"Skapende læring"*, var framleggingen av og debatten omkring St.meld.nr. 39 "Ei blot til Lyst". Den omhandlet i hovedsak skolens rolle som kulturbærer og arbeid med kulturelle aktiviteter i og i tilknytning til grunnskolen. Det vises til betydningen av et aktivt samspill mellom skolen, hjemmene og institusjoner og organisasjoner i lokalsamfunnet for å gi barn og unge et godt fundament for å tilegne seg et bredt spekter av kulturelle aktiviteter. Et kapittel omhandlet kulturskolene spesielt.

Meldingen peker på at utfordringen i det videre arbeidet er å lykkes med et godt samarbeid mellom grunnskolen, kulturskolen og det øvrige kulturliv. Kommunen som skoleeier for begge skoleslagene, har mulighet til å utvikle musikk – og kulturskolene til å bli ressursentra for grunnskolene i kommunen, slik det allerede har skjedd i noen kommuner. Kulturskolens rolle vil da endres fra i hovedsak å være et tilbud for "de få utvalgte" elevene til også å bli en kulturell drivkraft for alle grunnskolene i kommunen. Dette gav retning for musikk - og kulturskolens muligheter også som aktiv aktør i utvikling av Den kulturelle skolesekken lokalt. Et tilbud der musikk - og kulturskolen i utstrakt

grad gav et breddetilbud til både den offentlige skolen og kulturlivet ellers, ville kunne favne videre enn det som da var situasjonen. Med den fleksible og utvidede skoledagen som man så for seg i grunnskolen, ville det også åpne for økt samarbeid, blant annet ved å legge deler av den generelle musikk - og kulturskoleundervisningen inn i en utvidet skoledag. Dette ville også gi rom for bedre sambruk av lærerressurser med skolen. Det ble gitt uttrykk for at staten ønsket å legge til rette for erfaringsspredning av gode eksempler på ulike former for samhandling.

I sin behandling av meldingen gikk utdannings - og forskningskomiteen mer inn på både elevperspektivet og det samfunnsmessige perspektivet i forhold til utviklingen av kulturskolene.³⁵

OVERSIKT NOTER:

- ¹ Fra 1.8.2009 Trondheim kommunale kulturskole (TKK)
- ² Fins i norsk utgave: Veiviseren for kunstfaglig utdanning, Musikk i Skolen, 2008.
- ³ Waxmann forlag. Norsk utgave Musikk i Skolen 2008
- ⁴ Norsk kulturskoleråd 2003
- ⁵ Grunnskolenes informasjonssystem inkluderer også kulturskolestatistikken
- ⁶ På vei til mangfold, side 19
- ⁷ Inst.S.nr.131 (2003-2004) kap. 2.3 Kulturskolen
- ⁸ Skapende læring- side 24 - 26
- ⁹ GSI-statistikken pr 1. Oktober 2008
- ¹⁰ Budsjetundersøkelsen pr februar 2009. Norsk kulturskoleråd
- ¹¹ Rapporten skal presenteres 8. September 2009.
- ¹² Dirigentlønn via kulturskolene. Norsk kulturskoleråd juni 2009
- ¹³ Regjeringserklæringen, 19.10.2005
- ¹⁴ Regjeringspartiene 12.8.2009
- ¹⁵ Namsos kommune er et eksempel, med mer enn 20 års erfaring.
- ¹⁶ Definisjon i GSI-statistikken
- ¹⁷ Brev til departement og Storting fra de frivillige musikkorganisasjonene 6. mars 2007
- ¹⁸ Rammeplanen, side 19.
- ¹⁹ Dirigentlønnsundersøkelsen mai 2009, Norsk kulturskoleråd www.ue.no
- ²⁰ Notat fra skoleledelsen i Tolga.
- ²¹ Nettbasert undersøkelse, november 2008. Norsk kulturskoleråd
- ²² St.meld. 39 (2002-2003) "Ei blot til Lyst", side 40
- ²³ Interpellasjonsdebatt reist av Tove Karoline Knudsen I Stortinget 3.3.2008
- ²⁴ Backgruppound report on Cultural Education: The Promotion of cultural knowledge, creativity and intercultural understanding through education.
- ²⁵ 2009 er Det europeiske år for Innovasjon og Kreativitet. (EYIC 2009)
- ²⁶ <http://www.yourhost.is/ICHY2009>
- ²⁷ www.norden.org 22.12.2008
- ²⁸ Richard Florida: The Creative Class (2003)
- ²⁹ Vedtatt i Trondheim bystyre 18.6.2009
- ³⁰ Universitetet i Trondheim (NTNUs Institutt for industriell økonomi og ledelse) søker om forskningsmidler for å dokumentere og evaluere organisering og ledelse av "strykerpyramiden" i Trondheim kommunale musikk- og kulturskole. Juni 2009
- ³¹ "Frivillige musikkaktiviteter for barn og unge", Norsk kulturråd 1975.
- ³² Per Dalin Music Education for All, IMTEC 1981
- ³³ Grunnskolerådets informasjonshefte nr 25 /1983:
- ³⁴ Innst. S.nr. 131(2003-2004) Kap 2.4, s. 5
- ³⁵

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
Høgskolen i Bodø, 8049 Bodø • Tlf. +47 75 51 75 00
Fax + 47 75 51 74 57 • post@kunstkultursenteret.no

kunstkultursenteret.no